

PRIRUČNIK ZA UČITELJE

BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST
5. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE

PRIRUČNIK 5
BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST
PETI RAZRED

ZA IZDAVAČA

...

RECENZENTI

...

LEKTURA I KOREKTURA

...

TEHNIČKI UREDNIK

...

IZDAVAČ :

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije
Republike Kosova

Štampa

...

Tiraž

...

UVOD

PRIRUČNIK ZA NASTAVU BOSANSKOG JEZIKA U PETOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

PRIPREMANJE ZA NASTAVU

PITANJA I ZADACI ZA UČENIKE

Osnovu savremenog nastavnog procesa čini sistem pitanja i zadataka kojima se podstjepe i usmjerava aktivnost učenika. Još je Aristotel u pitanjima video osnovu učenja filozofije, Sokrat je smatrao da se pitanjima dolazi do istine i saznanja, a nema koji pedagog P. Peterzen u pitanjima nalazi najvažnije sredstvo škole.

U metodi koje literaturi pitanja se različito klasifikuju. Sovjetski pedagog V. V. Galupov deli ih na: 1. orijentacijska, 2. analitička i 3. sintetička; Dragutin Rosandić na: 1. pitanja koja pokreću učenikovo zapažanje; 2. ona koja pokreću intelektualnu djelatnost 3. ona koja pokreću imaginaciju; 4. kritičku refleksiju; 5. asocijativne procese; 6. koja traže analogije i razgraničenja i 7. problemska pitanja; Zvonimir Diklić ih prema psihosaznajnoj aktivnosti dijeli na: 1. rekognitivna (na nivou prepoznavanja); 2. reproduktivna (na nivou ponavljanja i utvrđivanja); 3. rekonstruktivna (na nivou organizovanja poznatog gradiva na novim principima) i 4. produktivna (na nivou pune misaone aktivnosti, istraživačkog i stvaralačkog).

Mada je teško postaviti oštrije granice između u vrstama u bilo kojoj podjeli, jer se misaoni procesi uzajamno prepliću i često jednovremeno teku, skrenuli bismo pažnju na sljedeće vrste pitanja i zadataka:

1. REKOGNITIVNA PITANJA I ZADACI

Riječ je o pitanjima koja ne traže veću angažovanost misli, već, uglavnom, prepoznavanje, razlikovanje vrsta i elemenata jednih od drugih. Npr.: „U kom odeljku se susreće monolog ličnosti?“, „ko je glavni lik ove pripovjetke?“, „Da li je N. N. srećan ili nesrećan ovjek?“, „U kojoj od navedenih riječi je izvršeno jotovanje?“

Da bismo ostvarili veću aktivnost učenika, potrebno je ovakva pitanja dopuniti istraživačkim odrednicama, kao što su: dokažite, objasnite, pronađite, itd.: „Pronađite

djelove teksta kojima se slikaju ljudska uzbu enja i pripremite se da ih objasnite“, „ oja li nost u pri i pokazuje lukavstvo, a koja okrutnost? Dokažite“, i dr.

2. REPRODUKTIVNA PITANJA I ZADACI

Njima se upu uje na ponavljanje i utvr ivanje, dakle, angažuje se uglavnom memorija, bez naro ite aktivnosti misli, kao: „Ponovi šta je rekao u djelu“ (ili ... o djelu), „Doslovno prepri aj fabulu“, „Šta je to futur (definicija)?“, itd.

Od u enika se danas u praksi traži da ponavljaju fraze iz udžbenika ili beležnica, ne samo ovakvim izri itim uputnicama ve i na drugi na in, kao: „Šta znaš o Guliverovom putovanju“, „Šta je potencijal?“, itd. Na ovakve zahjete obi no sljedi reproduktivan odgovor, bez naro itog udubljanja u suštinu problema. Zbog toga treba ovu vrstu pitanja koristiti samo kada je to neophodno i uz njih tražiti objašnjavanje zna enja (npr. definicija), tj. analiti ki pristup.

3. ISTRAŽIVA I ZADACI I PITANJA

Ova vrsta pitanja upu uje na traganje za ne im nepoznatim, po ugledu na na ela i elemente istraživa ke metode u nauci. U ovom sluaju to su zadaci koji pokre u ka objektivnom sagledavanju stanja, pojava, odnosa i veza me u pojavama u oblasti jezika i književnosti. Gotovo da nema sadržaja u nastavi kome se ne može pristupiti ovim postupkom, a on je koristan i u radu sa u enicima koji zaostaju. I za njih, bilo da rade u grupi ili individualno, mogu da se na u odgovaraju a pitanja istraživa kog karaktera koja e im pomo i da brže napreduju.

Ova vrsta zadataka i pitanja ima visoku vaspitnu i obrazovnu vrednost, jer u velikoj mjeri angažuje misli i emocije u enika, pomaže njihovom razvoju i trajnom usvajanju znanja, inspiriše na ve a zalaganja, razvija radoznalost, interesovanja za stvaralaštvo, osposobljava za samou enje, unosi sigurnost i samopouzdanje. U nastavnoj praksi dobro je kombinovati ih sa drugim vrstama pitanja zadataka.

PREMA SADRŽAJU zadaci se mogu odnositi na: istraživanje, prou avanje motiva, likova, ideja, stila, jezi kog bogatstva, moralnih i psiholoških problema, socioloških, etih i esteti kih. Tu su, zatim, zadaci za analizu stavova književne kritike o djelu, za prou avanje jezi kih i pravopisnih fenomena itd.

PREMA METODI I POSTUPCIMA I SADRŽAJU mogu biti: zadaci za bilježenje podataka, za citiranje, pravljenje izvoda, usmereno itanje, analizu rije i i izraza, kriti ko itanje, za upore ivanje, obrazlaganje, uobli avanje i dr.

PREMA ARATERU ISTRAŽIVAKIH RADNJI I POSTUPAKA mogu biti pitanja i zadaci za:

– uo avanje: uo i probleme – karakteristične u djelu; uo i činjenice koje idu u prilog; zapazi djelove dijaloga koji naročito dobro slikaju osobine lika itd.;

– odabiranje: odredi koji je problem najznačajniji; izdvoj riječi i izraze, zanimljive citate, podatke koji dokumentuju i dr.;

– planiranje: sažini plan istraživanja određenog problema; sastavi istraživačke zadatke za ekipu; napravi plan izveštaja o istraživanju i dr.;

– postavljanje hipoteze: utvrditi moguća rješenja za...; pretpostavi koji bi ishod događaja mogao biti itd.;

– prikupljanje: prikupi dokumentaciju; zabilježi radnu bibliografiju; pročitaj i sažini zabeleške o...; citiraj rečenice i izraze; odredi značajne pojedinosti; napravi izvode koji govore o...; prikupi podatke, jeziku grafički i sl.;

– organizaciju i raspoređivanje: grupiši po sličnosti (slične ideje, činjenice), rasporedi po logičkom redu; rangiraj; sistematiši po planu;

– ispitivanje: ispitaj putem testa, putem ankete, intervjuja;

– upoređivanje: uporedi ... šta zapažaš i dr.;

– uviđanje odnosa: pronađi veze i odnose među elementima (vremenske, uzročne, posledične);

– zaključivanje: razmisli o..., šta možeš zaključiti;

– provjeravanje: provjeri pravilnost prethodnih primjera na primjeru; primeni zaključke istraživanja na primjeru; pronađi i druge primjere koji potvrđuju zaključak;

– izveštavanje: sažini koncept izveštaja (ili izveštaj) o istraživanju;

– kritičko procjenjivanje: kritički procjeni rezultate i dr.

Istraživački zadaci mogu biti na različitim nivoima intelektualne aktivnosti – obavještenja, tumačenja i stvaralaštva. Zadaci obavještenja upućuju na prikupljanje određenih podataka (npr. o životu i radu pisaca, o izdavačkoj djelatnosti epohe); zadacima tumačenja traži se uo avanje uzročno-posledičnih veza, utvrđivanje principa i pravila, ili, u induktivnom procesu, traga se za primjerima koji potvrđuju određena pravila.

Uspešne formulacije ovih zadataka ukazuju na predmet, cilj istraživanja i istraživački postupak, kao: pročitaj ponovo i razmisli, pronađi u tekstu, ispiši, pokaži na primjerima, izdvoj u djelu, obilježi ona mjesta za koja misliš da su..., uporedi opise, dokaži na primjerima odlomaka, odredi, procjeni, navedi, obrazloži tvrdnju, analiziraj na in, pripremi se, razmotri, ilustruj novim primjerima govornih situacija, navedi pojedinosti koje idu u prilog, ukaži na probleme, protumači, objasni, potkrepi, utvrdi, naznači, zapazi, zabilježi itd. „Veliki broj istraživačkih zadataka treba da bude sastavljen od malih istraživačkih zadataka koji ipak zahtjevaju da se prođe kroz sve ili većinu etapa procesa istraživanja“, kaže Lerner (Pedagogika, Moskva 1981).

4. STVARALA I ZADACI

Ovi zadaci upućuju na iznalaženje novih, neobičnih rješenja, puteva i sredstava za rješavanje. Pristupa nije su ako se poznaju neophodna vještina i tehnika (npr. služenja knjigom, korištenje biblioteka i dr.). Bavljenje stvaralačkim zadacima prate jaka osjećanja, kao: želja za ispoljavanjem, iskušenja pred zagonetkom, sumnja, obeshrabrenost, strepnja, umor, radost i zadovoljstvo i sl. U tim uzbuđenjima celokupna ličnost uvijek je mobilnija, a naročito mišljenje.

Prvi uslov stvaralaštva je aktivnost, o čemu govori u pismu jednom prijatelju:

„Zaista, loše činite što lenjinite i malo pišete. Vi ste poštenik u punom smislu te riječi i ne smete zaboravljati, po cijenu smrtne kazne, da je svaki današnji rad veliko bogatstvo za budućnost. Ako sada ne budete naučili svoju ruku i svoj mozak na disciplinu i ubrzani marš, za tri-četiri godine biće kasno. Škrtime, brzopletim, neodlučnim radom dobićete šipak, to jest – ispisati ćete se bez pisanja... Primjer: moj brat Agafon pisao je škrtom, a veoma da se ispisao.“

Otuda je veoma značajno u školi podsticati učenike na svakodnevni i planski stvaralački rad. Evo nekoliko grupa ovih zadataka:

STVARALA O POSMATRANJE

Stvaralačko posmatranje bi mogla biti prva grupa stvaralačkih zadataka. O značaju razvijanja sposobnosti posmatranja i uoči avangardno govori Gogolj u pismu svojoj sestri u vezi sa vaspitanjem njenog sina:

„Neka se raspituje i upozna svaki stalež u Rusiji od svoje gubernije i okruga. Na primjer: šta su seljaci, u kakvim uslovima žive, koliko rade, šta su meštani u gradovima, ime se bave. – od prvog vašara koji bude riječi mu da dobro razmotri kakve robe ima više, a kakve manje i neka ti to napiše na papiri u ... neka zapisuje odakle su i iz kojeg mesta dovezli više robe, koji ljudi više trguju i više dovoze. To će ga prinuditi da se raspituje i da razgovara s mnogim trgovcima... Potrebno je da ništa ne propušta bez posmatranja. Ako se u njemu probudi sposobnost posmatranja svega što ga okružuje, tada će od njega biti uvijek, bez te osobine biće niko i ništa.“ (podvukao S. M.)

U nastavi jezika i književnosti, radi razvijanja sposobnosti posmatranja i uoči avangardno, treba podsticati učenike:

- da slušaju govor ljudi i uočavaju njegove odlike;
- da posmatraju svijet oko sebe – od panorame do detalja – i ulaze u oblike, boje, procese;
- da prate izgled ljudi, detalje odjeće, lica, pokrete, gestove, ponašanja u različitim raspoloženjima;
- citiraju i djela da uočavaju rečenice, izraze, rečenice, poglavlja, sudbine likova, probleme, umešnost pisca u stvaranju itd.;
- da osluškuju svoja raspoloženja, razmišljanja, osjećanja u različitim situacijama i sl.

Otuda zadaci: posmatraj, pokušaj da uo iš, prona i, zapazi, poslušaj i dr.

UO AVANJE PROBLEMA I ODNOSA

Posmatranje ima stvarala ku dimenziju kada je osmišljeno, kada se njime sagledava cjelina pojave, a iz cjeline izdvajaju elementi, analiziraju i utvr uju bitni odnosi, njihove odlike, sli nosti i razlike; kad se ure uju po nekom principu, procjenjuju po kvalitetu. Navodimo neke primjere ovakvih stvarala kih zadataka:

- pokušaj da u ovom tekstu uo iš što više problema – novih i razli itih;
- prona i više odgovora ili rješenja za zadati problem;
- date podatke dovedi u vezu sa...; rešenje zadatka provjeri u odnosu na sljede e injenice i, po potrebi, vrati se i izmeni rešenja zadatka;
- zadate podatke kombinuj tako da možeš da izvedeš jedan nov zaklju ak;
- posmatraj problem iz razli itih uglova;
- otkrij što više zajedni kih veza izme u sljede ih razli itih pojmova;
- prona i nova zna enja za pojmove;
- postavi više hipoteza na osnovu datih informacija;
- izdvoj ono što je nedovoljno pouzdano ili nedovoljno konkretno;
- poboljšaj date pretpostavke na osnovu novih podataka;
- objasni uzroke navedene pojave;
- organizuj raznovrsnu razmenu informacija;
- otkrij koji djelovi ne pripadaju ovoj cjelini;
- otkrij principe na osnovu datog teksta;
- formuliši i razjasni suštinu problema;
- sa ini plan rješavanja problema;
- šta može do i umjesto ovoga (zameni);
- pokušaj da osporiš ideju (nekoj autoriteta);
- istraži i isprobaj druge mogu nosti primjene ideja;
- pokušaj da otkriješ veze izme u naizgled suprotnih ideja, pojava;
- prona i druga iju ili novu mogu nost;
- dopuni ono što nedostaje;
- kriti ki ispitaj vrednost..., itd.

Naravno, sve ove formulacije treba prilago avati uzrastu i razli itim mogu nostima pojedinaca i grupa u enika.

UNOŠENJE RAZNOVRSNIH PROMJENA

Unošenje raznovrsnih promjena može da bude cilj stvaralačkih zadataka, kao:

- proširi (povećaj, dodaj nove epizode, likove, opise, itd.);
- sažmi (skrati, smanji, zadrži samo neke ili samo bitne epizode, likove, događaje i dr.);
- izmjeni pojedine deljove pripovetke (umesto neke epizode uvedi drugu, umesto ovakvog lika – drugog);
- izmjeni raspored riječi u rečenici, redosled događaja u priči i sl.;
- sve preobri;
- pokušaj da na drugi način ispričaš, ispričaj drugom stilom, iz drugog ugla (kao reporter, običan gledalac, laik ili dobar poznavalac, kao dijete, odrastao, žena, devojka, mangup i sl. – utakmicu; događaj na ulici; sa stanovišta ljudi različitih zanimanja, pola i uzrasta, sa više ili manje gestova; sa stanovišta različitih raspoloženja – nervoznog, pijanog; sa stanovišta obrazovanja, karaktera, osobine, volje itd.);
- kombinuj dve ili više ideja, rečenica, različitih izražavanja, stihove u jednoj celini;
- izmisli različite naslove za zadatak priču, pjesmu, izveštaj, vijesti;
- upotrebi navedene riječi, pojmove, izraze na drugi način itd.

STVARALAČKA UOPŠTAVANJA

Stvaralačka uopštavanja takođe treba da budu sadržaj i pitanja i zadataka u nastavi. O tome Gorki kazuje mladim piscima:

„Ako, recimo, opisujete nekog Ivanova lenjivca, ili laktaša, ili pijanicu, morate uopštavati... Od jednog uzmete nos, od drugog uvo, od trećeg još neku pojedinost...“

Tako su u ovekovoj mašti nastala bića: kentaur (ovek i konj), sfinga (lav i ovek), sirena (devojka i riba) itd. Flober je govorio pišući Gospođu Bovari:

„Većeras radim na nacrtu moje velike scene poljoprivredne skupštine. Biće golema... Ako su ikad utisci jedne simfonije preneseni u jednu knjigu, onda ovde jesu. Treba da urla svojom celinom. Da se u isti mah uđe mukanje bikova, uzdasi zaljubljenih i neke reči i nastojnika. Nad svim tim žezuje sunce i dune, ponekad, odjednom vetar od koga se povijaju duge ženske kape.“

Pisac, dakle, pokazuje snagu i volju da poveže raznolike podatke sa ogromnog prostora, da me u udaljenim pojavama i umnogome suprotnim načinima zajednički saopštava.

U tom smislu mogu se saopštiti nizovi stvaralačkih zadataka kojima će se upotrebavati na uopštavanja, na povezivanja elemenata u nove celine.

STVARALA A MAŠTA I INVENCIJA

Stvarala ka mašta i invencija domišljatos moraju da na u mjesto u ovim pitanjima i zadacima. Invencija je dosetljivost za novo, a mašta – sposobnost zamišljanja i izmišljanja ne eg što nismo vidjeli, što odstupa od stvarnog. O ovom problemu piše Gogolj:

„Prošao sreski inovnik, a ja sam ve zamišljao: kuda ide, nekom drugu na ve ernje posjelo ili pravo svojoj ku i da posjedi pola sata na stepeništu, dok ne padne mrak, a onda da sjedne na ranu ve eru s majkom, ženom, svastikom i svom porodicom; i o emu e oni razgovarati kad sluškinja s nizom oko vrata ili de ak u debelom kaputi u donese, ve posle supe, lojanicu u starodrevnom ku nom sve njaku.“

Za razvoj stvarala ke mašte i invencije mogu se koristiti zadaci kojima se podsti e stvaranje maštovitih ideja, identifikacija s likovima, izmišljanje novih postupaka i dr. Evo nekih zadataka: pokušaj da objasniš kako je mogu e da se odigra takav doga aj; dovrši zapo eto; na osnovu zadatih podataka popuni praznine u tekstu; na osnovu datih podataka izmisli što udniji doga aj; sa ini pri u po mašti na osnovu kra eg opisa (ili slike); prikaži unutrašnje osobine lika na osnovu spoljašnjeg izgleda, pokušaj da dramatizuješ pripovjetku; prona i rije i kojima bi iskazao zvu ne utiske oluje, vizuelne i taktilne utiske; sastavi, na osnovu zadatih rije i i izraza, re enicu, pri u, pjesmu, izveštaj, vjest; zapo etu pri u završi na razli ite na ine; sa ini koncept izlaganja; dramatizuj odlomak ili epizodu; sa ini stvarala ke zadatke o temi; sa ini pri u na osnovu slike, naslova; ilustruj likovno ili zvu no pjesmu itd.

5. PROBLEMS A PITANJA I ZADACI

Ovo je posebna vrsta istraživa kih i stvarala kih zadataka. Oni sadrže teško e za ije rešavanje nije dovoljno samo primeniti nau eno pravilo ili ponoviti postupak ve snalaženje u novoj situaciji, uvi anje novih odnosa izme u poznatog i nepoznatog. Ovi zadaci proizlaze iz problemskih situacija, tj. iz dilema i protivre nosti, iz u enja i neizvesnosti. Problem je sporno, sumnjivo pitanje, zagonetka, koja otvara protivre ne mogu nosti i obavezuje na punu misaonu aktivnost, istraživa ki i stvarala ki pristup. Primer: Da li je Hektor pre heroj ili tragi na li nost? – U kojoj meri se mogu osuditi, a u kojoj braniti postupci Ane arenjine? – Bajron u Šijonskom sužnju kaže: „U tamnici sjaš, slobodo, snagom svom...“ akav je smisao ljudske borbe za slobodu ako dobijanjem slobode slabi ose aj za njenu vrednost i lepotu?, i sl.

Prilikom koriš enja pitanja i zadataka stvarala kog i istraživa kog karaktera veoma je važno podsticati u enike na stvaranje što ve eg broja ideja, odnosa, sistema, sli nosti i razlika, zatim na originalnost, tj. odstupanje od utvr enih navika, šablona, ustaljenih normi, ka novom, neuobi ajenom, neo ekivanom; razvijati osetljivost za probleme; negovati otvorenost prema neodre enim, nejasnim i nedoslednim situacijama, protivre nostima, druga ijim iskustvima; razvijati samosvest o vrednosti sopstvenog stvarala kog mišljenja. Time se postižu visoki vaspitni i obrazovni efekti.

NE A PRAVILA POSTAVLJANJA PITANJA

U nastavnoj praksi zapažaju se naj eš e sljede e pogreške u postavljanju pitanja:

Brza promjena u formulisanju, koja obi no unosi pometnju u razmišljanje. Na primjer: „ oje su odlike Hromadži evog stila?“ A zatim, odmah: „ ojoj književnoj epohi pripadaju njegova dela? Šta su sve hvalili kriti ari kod njega?“ Za nastavnika sva tri pitanja mogu biti u istoj liniji razmišljanja, a za u enika obi no nisu.

Usmeno postavljanje pitanja samo jednom u eniku u slu aju frontalnog rada, a ne cjelom odeljenju: „Ademovi u, zašto je...“, umesto: „Zašto je...“ od pismenih zadataka, me utim, pitanjem se obra amo jednom u eniku.

Sugestivna i formalisti ka, tj. ona koja ne traže naro iti misaoni napor: „Da li vam se svi a ova pjesma?“ (U enici: Da!) „Voli li Velija svoga strica?“, itd.

Uopštena – neodre ena pitanja, kao: „Šta znate da kažete o ovoj pjesmi?“

Pitanja kod kojih je upitna rije na kraju umesto u prvom djelu re enice: „Ideje djela su – koje?“, umesto: „ oje su...?“

ad se pitanjem izražava sumnja u znanje u enika: „Vi sigurno ne znate koji su...“

ad se odjednom postavi više pitanja: „ oje su glavne li nosti u ovom djelu, koje su njihove osobine i gdje se ispoljavaju?“

Natuknice, sugerisanje i prekidanje odgovora: „To su pjesme ...“ (u enici: lirske). – oja je to vrsta lirske pjesme? To je e... (elegija). – O kojim doga ajima govori ova pjesma? Gde smo bili na ekskurziji prošle jeseni? oji smo ono spomenik videli? (Landovica) Pa šta piše na spomenicima palih junaka?

Ima slu ajeva da se u enik prekida u odgovoru samo zato što se nastavniku u ini da je spor ili da ne odgovara baš onako kako je to on zamislio: U ovoj pjesmi osnovni motiv je... (u enik). – Nastavnik ga prekida ... socijalni, teškog pe albarskog života. – To u enika ljuti i demotiviše u daljem radu.

Na drugoj strani, dobro vo enu komunikaciju sa u enicima karakterišu:

Stvarala ke pauze. Neki nastavnici se boje utanja u razredu, pa nastoje da se stalno ponešto govori. To prihvataju i u enici, te se tako stvara nervozna i prazna atmosfera u kojoj nema uslova za ve u aktivnost misli i emocija. Odgovara se usplahireno, u strahu da ne budete prekinuti, gomilaju se re enice, esto i bez smisla. A utanje na asu može da bude najproduktivniji njegov dio, trenutak u kome se najviše stvara.

Istraživanje i stvaralaštvo su pre svega misaoni i emotivni procesi za koje je potrebno odre eno vreme mirnog, staloženog rada. Otuda iza pitanja i zadataka treba da do e potrebna pauza za koncentraciju i složene intelektualne operacije. Za to vrijeme ne bi trebalo ometati rad u enika upadicama, kao: Brže! Jeste li ve završili? Hajde, prolazi vrijeme! Dalje!, i sl.

Poštovanje stranputica u razmišljanju. Ima slu ajeva kad se oštro ili pogrešno reaguje na pogrešne odgovore u enika, kao: Nemoj da se brukaš! Ma, nije valjda!“, itd. Takav odnos stvara osje anje nesigurnosti, strah od pogreške, ko i slobodni razvoj misli. U itelj mora u eniku da ostavi dovoljno vremena da se u i i na zabludama i greškama. Zbog

toga postoji potreba za tolerantnim i pažljivijim odnosom prema stranputicama u aktivnosti u enika.

Odlaganje rješavanja zadataka. Rješavanje problema treba smišljeno u odeljenju odlagati, obezbe uju i vrijeme da i sporiji u enici stignu do cilja samostalno. Pogrešno je najoštroumnije prozvati što prije, jer u tom trenutku prestaje aktivnost ostalih ili se obeshrabruju oni koji sporije dolaze do rješenja. Umesto toga, najbrži bi trebalo svoje odgovore da zapišu i pokažu nastavniku, da rješavaju dopunske zadatke u me uvrjemeni itd.

U ENI OVO PITANJE

ultura postavljanja pitanja je osobina radoznalog duha, izraz težnje za saznavanjem novog. „Pitanje je pola znanja – druga polovina je odgovor“, kažu pedagozi. Zbog toga treba u nastavi esto stvarati uslove da u enici postavljaju pitanja o svemu što ih interesuje.

od postavljanja pitanja i zadataka važno je u po etku uz cjelovite zadatke kao pomo koristiti podsticajna pitanja koja usmjeravaju na postupke i deonice u istraživanju. S razvojem kulture istraživanja i stvaranja kod u enika prelaziti na sve krupnije i cjelovitije zadatke.

Nastava je uspješnija ako u enici eš e i slobodno postavljaju pitanja. Za to je naravno potrebno stvoriti povoljnu klimu na asu. U vezi s tim korisno je imati u vidu sljede e:

Treba pratiti pokrete i izraze lica u enika i ohrabriti one koji su bojažljivi.

Treba tražiti od drugih u enika da pažljivo slušaju pitanja svojih drugara: -Aida, tvoje pitanje je važno, molim te ponovi ga da ga svi dobro ujememo.

Dobro je da se nastavnik udalji od u enika koji postavlja pitanje u drugi kraj u ionice, zbog toga što su u enici na taj na in slobodniji.

Valja prekinuti u enika samo ako govori nejasno, razvu eno, zlonamjerno, uvredljivo i staviti mu to do znanja, a onda mu dopustiti da nastavi.

Dobro je ohrabriti u enike re ima: „Hvala ti (dobro je, važno je, lijepo je) što si postavio to pitanje.“

orisno je tražiti od u enika koji pita da pokuša i sam da odgovori na to pitanje ili tražiti to od cjelog odeljenja.

Nastavnikovi odgovori na pitanja u enika treba da budu kratki i jasni. Tom prilikom nastavnik može izraziti dilemu, uputiti u enike gde mogu na i širi odgovor ili slobodno rije i da neke stvari nedovoljno zna ili da mu nisu poznate.

orisno je da u enici znaju da je prirodno napraviti i grešku u razmišljanju, da su stranputice u razmišljanju este pojave i da se toga ne treba plašiti.

Nije dobro postavljati mnogo teška pitanja, pitanja smicalice, loviti ike u greškama, pobe ivati ih, ve treba acima pomo i i saosje ati s njima.

Treba tolerisati razli ite odgovore, stilove izlaganja, uvažiti neo ekivane i razli ite puteve razmišljanja i sl.

Valja biti strpljiv dok sporiji u enici razmišljaju.

Dobro je podsticati timski rad i rad u parovima.

Dobro je tražiti od učenika da preciziraju svoje obaveze. Na izjave učenika kao: - ne mogu, ne znam, ne mogu... nastavnik odgovara na sljedeće i na to: -Dobro, do kada misliš da možeš i da probaš? Šta to misliš da ne znaš? Šta posebno ne razumješ? Šta ta ne želiš da uradiš?“, i sl.

PLANOVI NASTAVNIH JEDINICA PO TEMAMA I NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

Godišnji broj asova: 180

1. PRIJATELJSTVO

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

1. Upoznavanje s nastavnim programom, udžbenicima i priborom za bosanski jezik
2. Govorna i pismena vježba: Najava prve teme. Pri anje šala i doživljaja sa letnjeg raspusta
3. Obrada pjesme: Spavaj, spavaj... (itanka)
4. Gramatika: Šta je gramatika. Ljepota i snaga rije i (itanka)
5. Obrada teksta: Škola- E. Amici (itanka)
6. Utvr ivanje teksta: Škola
7. Gramatika: vježbe naglašavanja slogova u rije i i rije i u re enici (itanka)
8. Obrada pjesme: -Zagonetka -M. Anti (itanka)
9. Utvr ivanje pjesme: Zagonetka
10. Gramatika: Pismo (itanka)
11. Obrada teksta: Prijatelji svuda oko (itanka)
12. Govorna vježba: Moj prvi govor (itanka)
13. Obrada teksta: aci pješaci -V. Hadžismajilovi (itanka)
14. Analiza teksta: aci pješaci
15. Gramatika: Upravni i neupravni govor (itanka)
16. Obrada teksta: Ptica rugalica-A. Hromadži (itanka)
17. Analiza teksta: Ptica rugalica
18. Analiza doma eg zadatka
19. Govorna i pismena vježba: Razgovor
20. Analiza doma eg zadatka i govorne i pismene vježbe
21. Obrada teksta: Strah- R.Džafi (itanka)
22. itanje i analiza teksta: Strah
23. Doma a lektira (usmeno): Robinzon Kruso-D. Defo

24. Domaća lektira (pismeno): Robinson Crusoe-D. Defoe
25. Obnavljanje gradiva: Sjeti se šta smo naučili (čitanka)
26. Prva kontrolna vježba
27. Analiza rezultata kontrolne vježbe

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

1. Upoznavanje sa nastavnim programom, udžbenicima i priborom za bosanski jezik (čitanka).

- Zbog čega je važan predmet Bosanski jezik?
- Kako je korisno da znamo da lijepo govorimo i pišemo?
- Zašto je važno čitati dobre knjige?
- Čitanje Vodiča iz čitanke i tumačenje simbola.

Upoznavanje sa elementima programa Bosanskog jezika: književnost, jezička kultura.

Upoznavanje sa čitankom: poglavlja, najave poglavlja, sadržaj, rečenice i njihovo korištenje, uputstva za pisanje, čitanje i recitovanje, vođenje dnevnika čitanja i dr.

Upoznavanje sa sadržajima iz gramatike

U udžbenicima rečeno je da, osim čitanke, nabave jednu svesku sa linijama od šezdesetak listova za rad u školi i kod kuće, kao i jednu svesku za pismene zadatke.

Tako će biti dobro da u udžbenici nabave jednu svesku sa vrstom koricama, formata A5, koju bi nazvali Dnevnik čitanja i u koju bi zapisivali naslove knjiga koje čitaju (po slobodnom izboru ili kao lektiru), navode i sljedeće podatke: datum čitanja, naslov knjige, ime pisca, broj stranica, imena glavnih likova, neku zanimljivost.

Tu svesku u udžbenici bi donosili samo povremeno, kad nastavnik to zatraži (npr. po jednom u oktobru, martu i junu). U njoj u udžbenici mogu pisati zadatke iz domaće lektire. Ovu svesku u udžbenici bi nastavili da vode i u narednim razredima, sve dok je ne ispune.

2. Govorna i pismena vježba: Najava prve teme. Prijava čitalača

Nakon upoznavanja sa sadržajem prve teme, PRIJATELJSTVO prema najavama razgovarati o tome šta će se učiti i vježbati i koji su posebni zadaci. Razgovarati sa udžbenicima o značenju teme i posebno o druženju.

- Zašto su važni drugarstvo i prijateljstvo? Kako se neguje drugarstvo?

U drugom djelu časa u udžbenici pišu svoje šaljive doživljaje a zatim ih čitaju i vodi se razgovor o njima. (10 minuta).

Nastavnik skreće pažnju na to da je važno da se na času osjećaju slobodno, a da prilikom kazivanja svojih čitalača vode računa o pravilima dobrog govora: jasno, glasno, dovoljno sporo i dr.

3. Obrada pjesme: Spavaj, spavaj... lirska narodna pjesma (itanka)

Uvodni razgovor (motivacija):

oje pjesme najviše volite da itate? Objasnite zašto.

Nakon najave teme nastavnik ita pjesmu i posle emocionalne pauze razgovara se o najja im utiscima u vezi s pjesmom. Potom u enici samostalno itaju pjesmu i pripremaju se da odgovore na pitanja u vezi sa tekstom, (15 minuta). Posle toga razgovara se o pjesmi u skladu sa zadatim pitanjima u odgovaraju em odeljku u udžbeniku.

U drugom djelu asa nastavnik i u enici zajedni ki itaju i prou avaju djelove teksta koji se odnose na podatke o vrstama lirskih narodnih pjesama i o književnim pojmovima.

U završnom djelu asa u enici samostalno rješavaju zadatke u itanci, daju i pismene odgovore (10 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi odgovori.

4. Gramatika: Šta je gramatika, Ljepota i snaga rije i (itanka)

U prvom djelu asa nastavnik sa u enicima prou ava tekst iz itanke. Potom razgovara o pro itanom tekstu. Zatim u enici itaju tekst samostalno i komentarišu.

U drugom djelu asa nastavnik i u enici razgovaraju o ljepoti i mo i rije i i govora, a zatim u enici samostalno itaju i odgovaraju na pitanja. Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi odgovori.

5. Obrada pjesme: Zagonetka- Miroslava Anti a (itanka)

- Šta zna i rije zagonetka? oje je njeno osnovno zna enje?
- O emu bi mogla da govori pjesma koja se zove Zagonetka?
- Nastavnik ita pjesmu, a zatim se razgovara o prvim utiscima:
- Zašto je pjesnik svoju pjesmu ovako naslovio?
- ako zamišljate osje anja iz pjesme?

Slijedi samostalno itanje pjesme od strane u enika i njihovo pripremanje za odgovore na pitanja u odjeljku za razgovor o pjesmi (15 minuta).

U drugom djelu asa u enici odgovaraju na zadata pitanja.

Do kraja asa itaju se i komentarišu odgovori u enika, utvr uju dati književni pojmovi i dogovara se o u enju pjesme napamet. U enici se upu uju na pravila za izražajno itanje i rjecitovanje.

6. Zagonetka- Miroslava Anti a – vježbe u recitovanju

U uvodnom djelu asa u enici se podsje aju pravila o izražajnom itanju i rjecitovanju. as se može organizovati kao mala priredba koja bi imala svoje voditelje i

žiri za ocjenjivanje recitatora. U enici nastupaju, a žiri se izjašnjava o kvalitetu njihovog nastupa.

7. Gramatika: vježbe naglašavanja slogova u rije i i rije i u re enici (itanka)

U uvodnom djelu nastavnik govori o mo i govora i ljepoti izgovora.

U prvom djelu asa u enici vježbaju pravilan izgovor re enica prema zadatim primjerima.

U drugom djelu asa u enici vježbaju dugo i kratko naglašavanje slogova i rije i, prema zadatim primjerima.

Znaci kojima se obilježavaju akcenti nisu predvi eni programom, ali smatramo da e biti korisno da se u enici informišu o njima i koriste ih prema svojim mogućnostima.

8. Obrada teksta: Škola- E. de Amici (itanka)

– Sjetite se koje sve razloge u enici navode kada izostanu iz škole. Navedite neke smiješne razloge.

Nakon najave nastavnik ita tekst. Slijedi kra i razgovor:

– Šta mislite o odnosima između djece i njihovih roditelja? Obrazložite svoj odgovor.

Slijedi samostalno itanje teksta od strane u enika i priprema za razgovor o tekstu prema pitanjima itanke (20 minuta).

Do kraja asa u enici kazuju svoje odgovore na zadata pitanja i odgovori se komentarišu.

9. Škola-E. de Amici– vježbe u itanju i analizi

(itanka)

U prvom djelu asa u enici izražajno itaju tekst i odgovaraju na neka pitanja u vezi s likovima i atmosferom u pri i.

U drugom djelu asa u enici samostalno odgovaraju na pitanja i zadatke u vezi sa tekstom.

Do kraja asa itaju se i komentarišu odgovori u enika.

10. Gramatika: Pismo i jezik (itanka)

U uvodnom djelu nastavnik vodi razgovor o tome:

– Šta je pismo? Šta je jezik?

Nakon razgovora nastavnik i u enici zajedno itaju tekst i razgovaraju o njemu.

U drugom djelu asa u enici samostalno pišu odgovore (15 minuta), a zatim se itaju i komentarišu isti.

11. Obrada teksta: Prijatelji svuda oko nas (itanka)

- ako se uva prijateljstvo?
- Zbog ega se gube prijatelji?

Nastavnik ita tekst, a zatim se vodi razgovor:

- oji od ovih savjeta smatrate najvažnijim? Zbog ega?

Sljedi samostalni rad u enika na itanju teksta i pripremanju za razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima u itanci (10 minuta). Nakon toga se vodi razgovor.

U drugom djelu asa u enici pripremaju svoj prijedlog savjeta i odgovaraju na druga pitanja (15 minuta). Nakon toga iznose svoje prijedloge, itaju odgovore i razgovaraju o njima.

Za doma i zadatak u enici treba da se pripreme za svoj prvi govor prema uputstvu iz itanke.

12. Govorna vježba: Moj prvi govor (Gramatika)

U uvodnom djelu asa u enici i nastavnik se podse aju pravila u vezi sa držanjem i samoocjenjivanjem govora. Nakon toga u enici nastupaju sa svojim govorima.

as može biti organizovan na zanimljiv na in tako što bi imao oblik priredbe ili takmi enja. Za tu priliku dobro je izabrati voditelje i žiri sastavljen od u enika.

13. Obrada teksta: Ptica rugalica -A.Hromadžić (itanka)

- Da li zaista postoji ptica rugalica ili je ona proizvod mašte pisca?
- Šta mislite koja je to ptica, gdje živi i kako ona izgled?

Nastavnik ita tekst i nakon kra e pauze razgovara se o tekstu:

- Kome se sve ptica rugalica ruga?
- Koji dio teksta mislite da je najzanimljiviji?

Nakon toga u enici samostalno itaju tekst i pripremaju se za analizu prema zadacima iz itanke (20 minuta). Do kraja asa vodi se razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima.

14. Ptica rugalica-A.Hromadžić – analiza teksta

U prvom djelu asa u enici itaju tekst po djelovima. Zatim samostalno rade na zadatim pitanjima iz itanke (15 minuta).

U drugom dijelu asa itaju se i komentarišu odgovori u enika, utvr uju se književni pojmovi i dogovara o doma em zadatku, tj. o radu na doma oj lektiri: Robinzon Kruso-D. Defo.

15. Gramatika: Upravni i neupravni govor (čitanka)

U uvodnom djelu učenici podsetiti učenike na pravila za pisanje upravnog i neupravnog govora.

Slijedi samostalni rad učenika na zadacima iz Gramatike (15 minuta). Nakon toga učenici čitaju svoje radove i o njima se razgovara.

U završnom djelu učenici mogu se zadati petominutni diktat ili kontrolni zadatak, kao:

U sljedećim rečenicama stavi znake navoda tamo gdje je to potrebno:

Ja bih volio da sam ptica, veli Tahir, slobodan sam, letim gdje hoću.

Je li riba brža od lajeva?, pita Fadil.

Pregled i ispravka kontrolnog zadatka može se izvesti u radu u parovima, tako što bi parovi zajedno pregledali prvo jedan, pa drugi zadatak.

16. Obrada teksta: Čačići pješaci - V. Hadžismajlovi (čitanka)

– Zašto neki učenici moraju da pješaju do škole i nazad?

– Da li u vašem kraju ima učenika koji moraju svakoga dana da pješaju do svoje škole?

Nastavnik čita tekst i nakon emocionalne pauze vodi kraći razgovor.

– Koji dio teksta je na vas ostavio najveći utisak? Zbog čega?

Slijedi samostalno čitanje teksta od strane učenika, čitanje teksta o piscu i priprema za razgovor prema zadatim pitanjima učenici (20 minuta).

Do kraja učenici razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima.

17. Čačići pješaci-V.Hadžismajlovi –analiza i zračajno čitanje teksta

U prvom djelu učenici čitaju tekst po djelovima. U kraćem razgovoru obnavljaju se neki stavovi iz analize teksta sa prethodnog učenja.

U drugom djelu učenici samostalno rade na zadacima iz čitanke (20 minuta). Do kraja učenici čitaju se i komentarišu njihovi odgovori.

Za domaći zadatak učenici treba da prikupe podatke i napišu sastav o čačićima pješacima.

18. Analiza domaćeg zadatka

U nastavku počinjemo letimičnim pregledom zadataka učenika, od klupe do klupe, uz kratke komentare o svakom radu. Nakon toga jedan broj učenika čita svoje zadatke i o njima se vodi razgovor.

Jedan broj zadataka nastavnik nosi sa sobom, pregleda ih, ispravlja i ocjenjuje.

19. Govorna i pismena vežba: Razgovor

– Sjetite se rije i koje vas ine sretnim.

– Setite se rije i koje vas vrije aju.

Nakon razgovora u enici samostalno rade na prvom zadatku (10 minuta). Posle toga itaju se i komentarišu njihovi radovi.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na drugom zadatku (10 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi zadaci.

Za doma i zadatak u enici pišu sastav prema drugom zadatku.

20. Analiza doma eg zadatka i govorne i pismene vježbe

U prvom djelu asa izvršiti letimi an pregled doma ih zadataka. Slijedi kratak komentar.

U drugom djelu asa u enici itaju svoje rade (10 minuta). Do kraja asa se komentarišu njihovi radovi i ocjenjuju.

21. Obrada teksta: Strah- R.Džafi (itanka)

– Da li ste bili u situaciji da vas nekada obuze strah? ega se najviše plašite? Kako ste se osje ali u takvim trenucima?

Nastavnik ita tekst i nakon emocionalne pauze provjerava utiske u enika:

– Po emu se vidi da je dje ak plašljuiv?

Nakon toga u enici samostalno itaju i pripremaju se za razgovor u skladu sa pitanjima zadatim u itanci (20 minuta). Do kraja asa razgovara se o zadatim pitanjima.

22. Strah- R. Džafi – itanje i analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa u enici po djelovima pro itaju jednom tekst iz itanke. Nakon toga obnavljaju se neki stavovi iz analize sa prethodnog asa, razgovara se o autoru i književnoj vrsti teksta.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pitanjim iz itanke (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi.

23. Doma a lektira (usmeno): Robinzon Kruso-D.Defo

as zapo injemo provjerom spremnosti u enika (ko je pro itao djelo u cjelini, ko nije pro itao i sl.).

U prvom djelu asa možemo podjeliti u enike u grupe od po tri do etiri u enika. Utvrditi zadatke za grupe, na primjer:

1. ratak sadržaj romana
2. Likovi u romanu
3. Humoristi ka mesta u romanu
4. Zanimljivosti o piscu

Svaka grupa dobije po jedan od navedenih zadataka i priprema se za usmeno izlaganje (15 minuta).

Do kraja asa grupe usmeno izlažu po zadatim temama i o njima se vodi razgovor.

Na kraju asa se dogovara o domaćem zadatku – izradi pisanog sastava o romanu. Taj zadatak u enici će uraditi po grupama, prema već utvrđenom rasporedu zadataka. Naime, svaka grupa zajednički piše samo jedan sastav o samo jednoj od navedenih tema.

24. Domaća lektira (pismeno): Robinson Kruso -D. Defo

U ovom času počinjemo ljetimičnim pregledom grupnih radova u enika. Nakon toga u enici izlaju radove i o njima se diskutuje.

Na kraju asa izvodi se zaključak o pročitanim romanu i u enici se upućuje da pročitaju narednu knjigu domaće lektire (Tom Sojer Marka Tvena).

25. Obnavljanje gradiva: Sjeti se šta smo naučili (čitanka)

Na ovom času sistematizuje se obrađeno gradivo iz književnosti i gradivo iz gramatike (čitanka).

26. Prva kontrolna vježba

Sljedi samostalni rad u enika na izradi kontrolnih zadataka.

27. Analiza rezultata kontrolne vježbe

U uvodnom djelu asa nastavnik iznosi ukupnu ocjenu uspješnosti kontrolne vježbe. Ukazuje na tipične grješke.

U drugom djelu asa u enici po parovima rade na ispravci kontrolnih zadataka.

2. ZAJEDNI KI ŽIVOT

Ukupan broj časova: 25

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

28. Govorna i pismena vježba: Najava teme. Od glasa i slova do pri e (itanka)
29. Obrada pjesme: Kosovo-R. Kukaj (itanka)
30. Kosovo – vježbe u izražajnom itanju i analiza pjesme (itanka)
31. Gramatika: Proste i složene re enice (itanka)
32. Obrada teksta: U cara Trojana kozije uši-narodna pripovjetka (itanka)
33. U cara Trojana kozije uši– analiza teksta (itanka)
34. U cara Trojana kozije uši – govorna i pismena vježba (itanka)
35. Gramatika: Vrste re enica (itanka)
36. Obrada teksta: Pravedna presuda-narodna pripovjetka (itanka)
37. Pravedna presuda –analiza teksta (itanka)
38. Gramatika: Subjekat i Predikat (itanka)
39. Obrada: teksta Šala -Antona ehova (itanka)
40. Šala – analiza teksta (itanka)
41. Govorna i pismena vježba: Smješna strana pri e Šala (itanka)
42. Obrada teksta: Zemzem vrelo- M. . ati (itanka)
43. Gramatika: Atribut (itanka)
44. Analiza doma eg zadatka
45. Prvi pismeni zadatak
46. Obrada teksta: Tom Sojer –Treba se sna i-Marka Tvena (itanka)
47. Treba se sna i – analiza teksta (itanka)
- 48–49. Ispravka prvog pismenog zadatka
50. Moj drugi govor – govorna vježba
51. Druga kontrolna vježba
52. Analiza rezultata kontrolne vježbe

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

28. Govorna i pismena vježba: Najava teme. Od glasa i slova do pri e-pjesme.

U prvom djelu asa nastavnik upoznaje u enike sa sadržajem druge nastavne teme. Razgovara se o nazivu teme: Zajedni ki život.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na zadacima kako od glasova i slova nastaju pri e i pjesme (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu radovi u enika i izvode zaključci o rije i, re enici i pri i-pjesmi.

29. Obrada pjesme: Kosovo-R, Kukaj (itanka)

– Šta je Kosovo? Da li znate šta zna i rije domovina? Od koje rije i je nastala? Šta je za vas domovina?

– Prona ite u rije niku zna enje re i domovina.

– ako sve nazivamo ose anje ljubavi prema domovini?

Nastavnik ita pjesmu i nakon kra e pauze provjerava kako su u enici razumjeli ovu pjesmu:

– Šta je prema ovoj pjesmi domovina? A šta nije domovina?

Sljedi samostalno itanje pjesme od strane u enika i priprema za razgovor prema zadacima iz itanke (20 minuta). Do kraja asa razgovara se o pjesmi u skladu sa predloženim pitanjima i zadacima, razgovara se o piscu i književnim pojmovima koji se odnose na pjesmu.

30. Kosovo – vježbe u izražajnom itanju i analiza pjesme

(itanka)

U prvom djelu asa u enici vježbaju da izražajno itaju pjesmu po djelovima. Tom prilikom podsjećaju se pravila za izražajno itanje i recitovanje. Obnavljaju se neki zaključci u vezi sa analizom pjesme koja je obavljena na prethodnom asu.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na opisivanju predjela prema zadacima iz itanke (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu radovi u enika.

31. Gramatika: Proste i složene re enice (itanka)

U uvodnom djelu asa obnavlja se podjela re enica prema zna enju, prema obliku i prema sastavu.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na prouavanju teksta i rješavanju zadataka (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi i utvrđuju zaključci u vezi sa prostom i složenom re enicom. Ukoliko postoje mogu nosti, može se organizovati petominutno ispitivanje prema sljede em zadatku:

U sljede em tekstu uspravnim crtama obilježi granice izme u prostih re enica:

Volio bih zato brate što na la i ima kujna pa kad ogladniš možeš da jedeš.

Slobodan sam letim gde ho u a la a je vezana za vodu ne može da leti.

Nakon pregleda zadatka (što može da se organizuje i u parovima) unose se pravopisni znaci u tekst, prije svega zarezi, koji su u reenicama bili izostavljeni da ne bi previše sugerisali rješenja.

32. Obrada teksta: U cara Trojana kozije uši -narodna pripovjetka (itanke)

U uvodnom djelu asa nastavnik vodi razgovor sa uenicima: –Da li ljudi mogu da imaju kozije uši? U kojim pri ama se to može desiti?

Nastavnik zatim ita tekst i nakon kra e pauze provjerava kao su u enici razumjeli tekst:

– Šta vam se ne dopada u ponašanju cara Trojana?

– Šta mislite o ponašanju mladog berberina u ovoj pri i?

Do kraja asa u enici samostalno itaju tekst i pripremaju se za razgovor prema pitanjima iz itanke.

33. U cara Trojana...– analiza teksta (itanke)

U prvom djelu asa vodi se razgovor o tekstu prema pitanjima iz itanke.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pitanjima i zadacima iz itanke (15 minuta), a zatim itaju svoje odgovore i o njima se vodi rasprava.

Za doma i zadatak u enici bilježe razgovor –pišu scenario i pripremaju se za dramsko izvo enje teksta.

34. U cara Trojana... – govorna i pismena vježba

U prvom djelu asa u enici govore ili itaju tekst po ulogama na improvizovanoj pozornici u odeljenju. Podsjetiti u enike da mogu da uvedu i neke druge likove u dramski prikaz.

U drugom djelu asa u enici uvode nove likove u tekstu a zatim itaju svoje sastave. Izvode se zaklju ci i vrednuju se.

35. Gramatika: Vrste re enica (itanke)

U prvom djelu asa obnavlja se gradivo i izvode se zaklju ci o vrstama re enica prema tekstu iz itanke. Tom prilikom u enici smišljaju nove primjere za razli ite vrste re enica.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na smišljanju prostih, složenih i nepotpunih re enica u zamišljenoj anketi o sportu. Samostalni rad u enika traje 15 minuta. Do kraja asa u enici itaju svoje radove i o njima se razgovara.

36. Obrada teksta: Pravedna presuda-narodna pripovjetka

(10 minuta)

– Šta znate o sudiji? Koji je njegov glavni zadatak? Gdje on radi?

– Sada ću vam pročitati jedan tekst iz suda o presudi koje donose sudije.

Nastavnik čita tekst iz pitanke. Nakon toga vodi se razgovor o tekstu prema pitanjima na kraju pri čitanja.

U drugom djelu čita se učenici samostalno rade na preostalim zadacima iz pitanke (15 minuta). Do kraja čitanja čitaju se i komentarišu njihovi radovi.

37. Gramatika: Subjekt (10 minuta)

Da se podsjetimo: Šta je subjekt? Na koje pitanje se dobija subjekt?

Navedite neki primjer rečenice i subjekta u rečenici.

U drugom djelu čita se učenici samostalno rade na zadacima (15 minuta). Do kraja čitanja provjerava se tačnost njihovih odgovora i utvrđuju se znanja o subjektu.

38. Gramatika: Predikat (10 minuta)

U uvodnom djelu čita se obnavljaju se znanja o subjektu, a zatim i o predikatu:

– Šta je predikat? Kako nalazimo predikat u rečenici? Pomoću kojeg pitanja se pronalazi predikat?

U drugom djelu čita se učenici samostalno rade na zadacima (15 minuta). Do kraja čitanja provjerava se tačnost njihovih radova i utvrđuju se znanja o subjektu i o predikatu.

39. Obrada teksta Šala Antona Čehova (10 minuta)

– Kako se osjećate kada nekoga volite? Na koji način to pokazujete?

– Kako se osjećate onda kada znate da vas neko voli? Kako biste voljeli da vam ta osoba to pokaže?

Nastavnik čita pripovjetku, a zatim provjerava kako su učenici razumjeli tekst:

– Zašto se Načeka plašila sankanja?

– Kako je pokazivala svoj strah?

– Zašto je Načeka pristala da se i dalje sankanja?

Do kraja čitanja sljedi samostalno čitanje teksta i priprema za razgovor prema zadacima iz pitanke.

40. Šala – analiza teksta (10 minuta)

U prvom djelu asa vodi se razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima, utvrđuju se književni pojmovi i razgovara o ehovljevim savjetima piscima.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na odgovorima na tri pitanja iz itanke (10 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi odgovori i izvodi zaključak o vrjednostima ove pripovjetke.

41. Govorna i pismena vježba: Sijmešna strana pri e Šala

U prvom delu asa u enici samostalno nastavljaju da pišu Izokrenutu pri u, trude i se da ona bude smješna (10 minuta), a zatim se ita i komentariše nekoliko njihovih radova.

U drugom djelu asa u enici samostalno nastavljaju da pišu Izmešanu pri u (10 minuta). Posle toga nekoliko u enika ita svoje radove.

U tre em djelu asa u enici samostalno nastavljaju da pišu šalu (10 minuta), a zatim nekoliko u enika ita svoje radove.

Na kraju asa zajedni ki se rješava poslednji zadatak iz pri e

42. Obrada teksta: Zem-zem –M. . ati (itanka)

– Šta je vrelo? Da li si nekada vidio vrelo-izvor? Zašto je dobilo takav naziv?

Nastavnik ita tekst a zatim provjerava doživljaj u enika:

– oji deo u ovom tekstu je ostavio na vas najve i utisak? Zbog ega?

U enici samostalno itaju tekst i pripremaju se za razgovor o tekstu prema zadacima iz itanke (15 minuta), a zatim se o tekstu razgovara.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pisanju kra eg sastava prema zadatku iz itanke (10 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu radovi u enika.

43. Gramatika: Atribut (itanka)

U prvom djelu asa obraditi pojam atributa na primjeru tekstova iz itanke.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pisanju svojih primjera i rješavanju zadataka (20 minuta). Do kraja asa itaju se i analiziraju njihovi radovi.

Za doma i zadatak u enici pišu portret svog druga-drugarice.

44. Analiza doma eg zadatka

as po injemo letimi nim pregledom svih zadataka u enika od klupe do klupe i kratkim komentarom o svakom zadatku.

U drugom djelu asa u enici itaju svoje zadatke i o njima se razgovara.

45. Prvi pismeni zadatak

U uvodnom delu asa nastavnik podse a u enike na pravila i proces izrade pismenog zadatka: analiza teme, odre ivanje njenog težišta, posmatranje, uo avanje i izbor gra e, raspore ivanje pojedinosti, elementi kompozicije.

Dobro je da nastavnik ponudi tri teme za izradu pismenog zadatka i da se o njihovom zna enju porazgovara. Tako e je važno da nastavnik podstakne u enike da zadatke pišu svojim stilom, onako kako ose aju.

Obezbediti da u enici u najve em delu asa rade u miru, da se za to vreme ne prekidaju, ne požuruju i sl.

46. Obrada teksta: Moler -Marka Tvena (itanka)

– Zašto se ljudi smeše i raduju kad ugledaju sun ano jutro?

– ako se tada ponašaju?

Nakon najave nastavnik ita tekst Tom Sojer. Sledi provera doživljaja teksta:

– Zbog ega je Tom Sojer bio potišten tog sun anog jutra kada su se svi radovali?

– ako je pokušavao da reši svoj problem?

– Šta vi mislite o liku Toma Sojera?

U drugom delu asa u enici samostalno itaju tekst i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima u itanci na strani 48 (20 minuta). Do kraja asa vodi se razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima.

47.Moler– analiza teksta (itanka)

U prvom delu asa vodi se razgovor o piscu Marku Tvenu i anegdotama koje se odnose na njega. Tako e se podse a na zaklju ke u vezi s tekstem iz razgovora koji je vo enog na prethodnom asu.

Nakon toga u enici samostalno rade na pisanju odgovora na pitanja i zadatke u vezi sa tekstem na stranama 48 i 49 itanke, emu prethodi utvr ivanje književnih pojmova na strani 49 (20 minuta). Do kraja asa u enici itaju svoje radove i o njima se diskutuje.

U enici se podse aju da treba da pro itaju roman Doživljaji Toma Sojera kao doma u lektiru i da o romanu naprave zapis u dnevniku itanja.

48–49. Analiza i ispravka prvog pismenog zadatka

U prvom djelu prvog asa ispravke nastavnik saopštava opšti utisak o uspešnosti ura enih zadataka. Ukazuje na tipične greške. ake pojedina no i razred u cjelini upu uje u to kako treba da rade na usavršavanju pismenosti.

Važno je da kroz pojedina ne komentare o zadacima u itelj ohrabri svakog u enika u kom pravcu treba da radi na usavršavanju svoje pismenosti i traženju sopstvenog izraza.

Neki dobri primjeri zadataka ili djelova iz zadataka itaju se i komentarišu.

Na drugom času u enici pišu ispravku pismenog zadatka.

Doma i zadatak: Dobro je da se u enici upute da pripreme svoj drugi govor prema uputstvima nastavnika.

50. Moj drugi govor – govorna vježba

U uvodnom djelu časa u enici se podsjećaju na uputstvo nastavnika - ako pripremiti i održati govor i na samoocjenjivanje govora.

Zatim u enici javno nastupaju sa svojim govorom pred odeljenjem, koriste i pripremljenu skicu. Da bi čas bio zanimljiv, dobro je organizovati ga kao malu priredbu s najavljivim em, žirijem i nekim drugim pratiteljima sadržajima.

51. Druga kontrolna vježba

U uvodnom djelu časa u enici i nastavnik se podsjećaju prethodnog gradiva u okviru druge teme.

Slijedi samostalni rad u enika na izradi kontrolnih zadataka iz Gramatike

Savetovati u enicima da prvo letimično pogledaju sve zadatke, a onda da prvo rade one za koje misle da znaju rešenja, tj. da su jednostavniji.

52. Analiza rezultata kontrolne vježbe

Na ovom času analiziraju se rezultati Druge kontrolne vježbe. Nastavnik saopštava opštu ocjenu, kao i to koje su najčešće dobre i slabe strane u rješavanju zadataka. Onda se analizira svaki zadatak posebno i utvrđuje na čemu u enici treba više da rade. Važno je da u enici mogu sami da procjene: na čemu su dobri, šta treba da poprave kod sebe i sl.

Napomena:

Ne treba se brinuti zbog mogućnosti da u enici kod kuće pogledaju sadržaj narednog kontrolnog zadatka. U tom slučaju oni će dodatno vježbati i utvrđivati potrebna znanja.

3. UM CARUJE

Ukupan broj časova: 25

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

53. Uvođenje u temu. Obrada teksta: Sve, sve ali zanat -narodna pripovjetka (1 časovnik)
54. Sve, sve ali zanat– analiza teksta (1 časovnik)
55. Gramatika: Apozicija (1 časovnik)
56. Obrada: Narodne mudrosti (1 časovnik)
57. Govorna i pismena vježba: Pejzaž
58. Obrada teksta: Sve moje cipele- K. Mahmudendi (1 časovnik)
59. Sve moje cipele– vježbe u izražajnom govoru i analiza teksta (1 časovnik)
60. Gramatika: Objekat (1 časovnik)
61. Obrada teksta: Zastidio se majke -I. Cankar (1 časovnik)
62. Zastidio se majke –analiza –dramsko izvođenje
63. Gramatika: Pravi i nepravi objekat (1 časovnik)
64. Obrada pripovjetke: Paket za djecu-H.Isljami (1 časovnik)
65. Gramatika: Priloške odredbe (1 časovnik)
66. Obrada pjesme: Neretva-A.Šanti (1 časovnik)
67. Neretva– analiza teksta i vježbe u izražajnom govoru (1 časovnik)
68. Zastideo se majke -dramsko izvođenje teksta
69. Govorna i pismena vježba: Vijest. Odvojeno i sastavljeno pisanje rečenice
70. Obrada pjesme: Uspavanka -romska narodna pjesma (1 časovnik)
71. Govorna i pismena vježba: Kako se piše pjesma
72. Gramatika: Rečenice
73. Domaća lektira (usmeno): Doživljaji Toma Sojera Marka Tvena
74. Domaća lektira (pismeno): Doživljaji Toma Sojera Marka Tvena
75. Sistematizacija obrađenog gradiva (1 časovnik)
76. Treća kontrolna vježba
77. Analiza treće kontrolne vježbe

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

53. Uvođenje u temu. Obrada teksta: Sve, sve ali zanat (čitanka)

U uvodnom delu časa nastavnik upoznaje učenike s nazivom teme i teme Um caruje i zadacima u okviru teme.

Zatim sledi obrada pripovetke

Priprema za doživljaj pripovetke može da se ostvari kroz razgovor o sledećim pitanjima:

- Šta je zanat?
- Zašto je važno poznavati razne zanate?
- Šta sve može da uradi onaj koji poznaje neki zanat?

Nakon toga nastavnik čita tekst pripovetke i provjerava kako su ga učenici razumjeli:

- Po čemu se vidi da je sudija iz ove pripovetke mudar?

U drugom djelu časa učenici samostalno čitaju pripovetku i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima iz čitanke (20 minuta). Do kraja časa razgovara se o tekstu pripovetke.

54. Sve, sve ali zanat– analiza teksta (čitanka)

U prvom djelu časa učenici po djelovima čitaju cjelu pripovetku, a zatim se ponavljaju zaključci iz razgovora o pripovjetci s prethodnog časa i utvrđuje književni pojam narodne novele. Potom učenici samostalno odgovaraju na pitanja čitanke (20 minuta). Do kraja časa čitaju se i komentarišu njihovi odgovori.

55. Gramatika: Apozicija (Gramatika)

U prvom djelu časa nastavnik upoznaje učenike sa zadacima u okviru ove teme, a zatim zajedno s njima proučava tekst o apoziciji. Nakon utvrđivanja pojma apozicije sledi samostalan rad učenika na vježbama upotrebe apozicije (15 minuta).

U završnom djelu časa čitaju se odgovori učenika i izvodi govorna vježba predstavljanja omiljenog lika publici.

56. Obrada teksta Narodne mudrosti (čitanka)

- Šta su zagonetke? Koje zagonetke znate?
- Zbog čega je narod smišljao zagonetke?

Nastavnik potom čita zagonetke iz čitanke, a učenici pokušavaju da ih odgonetnu. Potom sledi samostalan rad učenika na smišljanju zagonetaka (15 minuta). Nakon toga čitaju se i komentarišu radovi učenika.

U drugom djelu asa nastavnik ita pitalice, a potom i poslovice iz itanke, traže i od uenika da odgovore na njih i objasne ih. Utvrđuju se pojmovi zagonetka, pitalica i poslovice, kao i pojam stilske figure onomatopeja.

Do kraja asa u enici samostalno pišu po jedan svoj primjer poslovice, pitalice i zagonetke. (10 minuta), a zatim se o njihovim radovima razgovara.

57. Govorna i pismena vežba: Pejzaž.

– Šta je pejzaž?

– Zamislite svoje omiljeno mjesto u prirodi. Pokušajte prvo da napravite riječnik, tj. da zapišete riječi koje će vam pomoći da ga opišete.

– Sačinite ovakav riječnik, a zatim i kraći opis toga predjela, koristeći riječi iz tog riječnika.

Sljedi samostalni rad u enici (15 minuta), a potom u enici itaju svoje zapise i o njima se vodi razgovor.

U drugom djelu asa u enici se podsjećaju na pojam dnevnika i upućuju da samostalno urade dva kratka dnevnička zapisa prema zadatim zadacima (10 minuta). Potom se itaju i komentarišu njihovi zapisi.

Do kraja asa u enici samostalno rješavaju zagonetku. (5 minuta), a zatim itaju rješenja.

58. Obrada pripovjetke: Sve moje cipele-K. Mahmudfendi (itanka)

– Da li se sjećaš tvojih prvih cipela?

– Kako si se osjećao kada su ti ih roditelji kupili?

– Šta si prije toga nosio?

Nakon najave nastavnik ita pripovjetku, a zatim provjerava razumjevanje pripovetke.

Sljedi samostalni rad u enici na itanju i pripremanju razgovora o pripovjetci prema zadatim pitanjima u itanci (20 minuta). Do kraja asa vodi se razgovor o pripovjetci prema zadatim pitanjima.

59. Sve moje cipele– vježbe u izražajnom itanju i analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa u enici vježbaju izražajno itanje teksta pripovjetke po djelovima. Potom se obnavljaju neka pitanja zadana u itanci u vezi sa analizom teksta.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na izradi zadataka iz itanke (20 minuta). Do kraja itaju se i komentarišu njihovi radovi.

60. Gramatika: Objekat (Gramatika, str. 28)

U uvodnom djelu asa nastavnik obnavlja sa uenicima prethodna znanja o objektu. Potom u enici samostalno rade na vježbama upotrebe objekta u re enici (15 minuta). Njihovi zadaci se zatim itaju i komentarišu.

U drugom djelu asa utvr uje se pojam personifikacije (personifikacija je stilska figura u kojoj se neživim predmetima pridaju osobine živih bi a) kao stilske figure, a zatim u enici samostalno vježbaju upotrebu personifikacije (10 minuta). Do kraja asa itaju se njihovi odgovori i o njima se diskutuje.

61. Obrada igrokaza: Zastidio se majke- I. Cankar (itanka)

– Sjetite se nekog igrokaza koji smo u ili ranijih godina. Kakova je pisana forma igrokaza? Gdje se njihovi sadržaji prezentuju?

Nastavnik ita igrokaz i nakon emocionalne pauze sljedi razgovor.

– Zašto se dje ak zastidio majk?

U drugom djelu asa u enici samostalno itaju igrokaz i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima iz itanke (15 minuta). Zatim se vodi razgovor prema zadatim pitanjima.

Uenicima se dodjeljuju uloge i zadatak da svoju ulogu nau e napamet kako bi mogli da igrokaz izvode javno.

62. Analiza doma eg zadatka

as po inje letimi nim pregledom svih zadataka od klupe do klupe i kratkim komentarom o svakom zadatku. Jedan broj u enika potom ita svoje zadatke i o njima se razgovara.

U drugom djelu asa u enici mogu po grupama i po ulogama da pro itaju ili odigraju svoje dramske tekstove.

63. Gramatika: Pravi i nepravi objekat (itanka)

U uvodnom djelu asa obnavljaju se znanja o objektu. Zatim nastavnik u okviru frontalnog rada sa uenicima prou ava pravi i nepravi objekat prema tekstu iz itanke.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade zadatke u kojima se o ekuje da prona u objekat u re enici i razlikuju pravi od nepravog objekta (10 minuta). Do kraja asa provjeravaju se njihovi odgovori.

64. Obrada pripovjetke: Paket za djecu-H. Isljami

(itanka)

– Da li ste i vi nekada dobili poklon paket? Šta ste rdili kada ste saznali da ste dobili paket? Da li su se ostvarila vaša o ekivanja kada ste otvorili paket?

Nastavnik ita pri u. Nakon kra e pauze sljede pitanja:

– Kakva su bila dečija očekivanja? Da li su im se ispunila? Da li ste i vi nekada imali takvo ili slično iskustvo?

Sljedi samostalni rad učenika na čitanju teksta i pripremi za razgovor prema zadatim pitanjima (10 minuta). Potom se o tekstu razgovara.

U drugom djelu časa učenici samostalno rade na zadacima (20 minuta). Do kraja časa čitaju se i komentarišu njihovi radovi i utvrđuje pojam anegdote.

65. Gramatika: Priloške odredbe (čitanje)

U prvom djelu časa nastavnik u razgovoru sa učenicima obnavlja znanja o priloškim odredbama. Potom se izvode zaključci o priloškim odredbama.

U drugom djelu časa razgovara se o formi pisanja odredbi. Čitaju se primjeri iz čitanke, a potom učenici samostalno rade zadatke (10 minuta). Nastavnik daje dodatna objašnjenja i podršku učenicima. Do kraja časa čitaju se i komentarišu odgovori učenika.

66. Obrada pjesme: Neretva- A. Šanti (čitanje)

– Koja je naša mati na zemlja? Koji su njeni najveći gradovi? Koja rijeka protiče kroz Mostar?

Nastavnik čita tekst a zatim provjerava njegovo razumjevanje:

– Kako izgleda rijeka Neretva. Gdje ona protiče? U koje more se uliva?

Učenici samostalno čitaju tekst i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima iz čitanke (20 minuta).

Do kraja časa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima.

67. Neretva – analiza pjesme i vježbe u izražajnom čitanju (čitanje)

U prvom djelu časa učenici vježbaju izražajno čitanje teksta po djelovima.

U drugom djelu časa učenici samostalno rade na pitanjima i zadacima iz čitanke (20 minuta).

Do kraja časa čitaju se i komentarišu njihovi odgovori, utvrđuju književni pojmovi i razgovara o životu i djelu A. Šantića.

68. Zastidio se majke – dramsko izvođenje teksta

Na ovom času učenici po grupama nastupaju u izvođenju dramskog teksta. Radi veće zanimljivosti čas se može osmisliti i kao smotra dramskih grupa.

69. Govorna i pismena vježba: Vijest. Odvojeno i sastavljeno pisanje rečenice NE (Gramatika)

U prvom djelu asa utvrđuje se pojam pismene forme koju nazivamo vijest i u enici se podsećaju na pravopisno pravilo odvojenog i sastavljenog pisanja rečenice NE.

U drugom djelu asa u enici pišu vijesti prema zadacima nastavnika(20 minuta), a zatim se njihovi zadaci čitaju i o njima se diskutuje.

U drugoj varijanti može se prvo obnavljati pravilo odvojenog i sastavljenog pisanja rečenice NE na osnovu teksta. Potom se može samostalno raditi na pisanju vijesti i zaključivanju o karakteru ove pismene forme.

70. Obrada romske narodne pjesme Uspavanka: (čitanka)

– Koji narodi žive na Kosovu? Ko su Romi? Odakle oni potiču? Kako žive?

Nastavnik čita tekst Uspavanka, a zatim proverava razumevanje teksta:

– koji predmeti su interesantni djeci iz ove priče?

U drugom djelu asa u enici samostalno čitaju tekst i pripremaju se za razgovor prema pitanjima iz čitanke (15 minuta), a zatim se o tekstu razgovara.

Do kraja asa u enici samostalno rade na pitanjima i zadacima iz čitanke (15 minuta), a njihovi se odgovori čitaju i komentarišu. Utvrđuje se pojam i književna vrsta pjesme .

71. Govorna i pismena vježba: kako se piše pjesma

U prvom djelu asa nastavnik daje uputstvo za pisanje pjesme.

U drugom djelu asa u enici samostalno pišu svoju pjesmu (25 minuta). Do kraja asa čitaju se i komentarišu pjesme u enika.

72. Gramatika: članovi rečenice

U prvom djelu asa obnavljaju se znanja o djelovima rečenice, a zatim u enici samostalno rade zadatke. Nakon kraćeg razgovora o ovom zadatku u enici samostalno rade na izradi drugog zadatka (15 minuta).

Do kraja asa čitaju se i komentarišu njihovi radovi.

73. Domaća lektira (usmeno): Doživljaji Toma Sojera –M. Tven

Prema počinjemo provjerom spremnosti u enika za rad na lektiri. Provjeravamo da li su svi pročitali knjigu, ko treba da završi čitanje, ko nije mogao da pročita knjigu, pa mu treba pomoć i dr.

Razgovor o djelu mogao bi da se odvija po sljedećem planu:

1. kratak sadržaj romana
2. glavni likovi

3. humor u djelu
4. uzbudljiva mjesta
5. lijepi opisi u djelu
6. lijepe misli u djelu
7. zanimljivosti o piscu

U toku časa dobro je podijeliti u enike po grupama sa zadatkom da svaka grupa kod kuće napiše zajednički pisani sastav o svim navedenim pitanjima ili samo o nekima od njih.

74. Domaća lektira (pismeno): Doživljaji Toma Sojere -M. Tven

U uvodnom djelu časa nastavnik provjerava da li su grupe uradile pisane sastave. Potom u enici čitaju po grupama svoje radove i o njima se vodi diskusija.

Na kraju časa utvrđuje se naredna domaća lektira

75. Sistematizacija obrađenog gradiva (čitanje)

Na ovom času u okviru razgovora sistematizuju se znanja iz gramatike i književnosti prema pregledima iz čitanke.

76. Treća kontrolna vježba

Na ovom času u enici samostalno rade na rješavanju zadataka treće kontrolne vježbe.

77. Analiza treće kontrolne vježbe

Na ovom času analiziraju se rezultati Treće kontrolne vježbe. Nastavnik saopštava opštu ocjenu, kao i to koje su najčešće dobre i slabe strane u rješavanju zadataka. Onda se analizira svaki zadatak posebno i utvrđuje na čemu u enici treba više da rade. Važno je da u enici mogu sami da procjene: u čemu su dobri, šta treba da poprave kod sebe u budućnosti i sl.

4. ZAVI AJNE SLIKE

Ukupan broj asova: 31

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

78. Najava teme. Obrada pjesme: Himna cvije a- H. Džubran (itanka)
79. Gramatika: Promjenjive i nepromjenjive vrste rije i. Imenice (itanka)
80. Obrada teksta: Opklada šta je najbolje -narodna anegdota (itanka)
81. Govorna i pismena vježba: Posmatranje i zapažanje detalja u prirodi
82. Drugi pismeni zadatak
83. Obredne lirske narodne pjesme: Vrbice vrbo zeljena (itanka)
84. Gramatika: Veliko slovo
85. Obrada teksta: U kra i- B. opi (itanka)
86. U kra i– analiza teksta (itanka)
- 87–88. Ispravka drugog pismenog zadatka
89. Gramatika: Promjena imenica (itanka)
90. Obrada pjesme: Subota-F. Softi (itanka)
91. Subota– analiza i vježbe u izražajnom itanju i recitovanju (itanka)
92. Gramatika: Osnovna funkcija i zna enja padeža (itanka)
93. Gramatika: Osnovna funkcija i zna enja padeža – utvr ivanje (itanka)
94. Obrada teksta: Tri jegulje –narodna bajka (itanka)
95. Tri jegulje– analiza teksta (itanka)
96. Gramatika: Osnovna funkcija i zna enja padeža – obnavljanje i utvr ivanje (itanka)
97. Obrada teksta: Jare sa velikim ušima -albanska narodna pripovjetka (itanka)
98. Jare sa velikim ušima– analiza teksta i vježbe u izražajnom itanju (itanka)
99. Gramatika: Imeni ke zamjenice (itanka)
100. Gramatika: Promjena zamjenica (itanka)
101. Obrada teksta: Prometej Gustava Švaba (itanka)
102. Prometej – analiza teksta (itanka)
103. Gramatika: Pisanje zamjenica. Pravopisni znaci (itanka)
104. Obrada pjesme: Majka -L. Staf (itanka)
105. Majka– analiza pjesme, izražajno itanje i recitovanje pjesme (itanka)
106. Sistematizacija gradiva. Sjeti se šta smo nau ili (itanka)
107. etvrta kontrolna vježba

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

78. Najava teme. Obrada pjesme: Himna cvijeća - H. Džubran (čitanka)

U uvodnom delu asa nastavnik najavljuje novu temu Zavičajne slike i tumači njeno značenje. Navode se zadaci na kojima će se u okviru ove teme raditi.

U nastavku asa vodi se razgovor o himni kao svečanjoj pjesmi svake zemlje. Potom nastavnik čita pjesmu. Nakon toga u enici u parovima pronalaze u rečniku značenja nepoznatih riječi iz pjesme i pripremaju se za razgovor o pjesmi prema pitanjima čitanke (15 minuta). Zatim se o pjesmi razgovara prema zadatim pitanjima, tumače se književni pojmovi i skreće se pažnja na tekst pjesme koji je pisan u prozi.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na opisivanju nekog cvijeta (15 minuta), a zatim se njihovi radovi čitaju i komentarišu.

79. Gramatika: Promenljive i nepromenljive reči. Imenice (Gramatika)

U uvodnom djelu asa nastavnik upoznaje učenike sa zadacima iz oblasti nastave jezika u okviru ovog poglavlja.

Potom se na zadatom primjeru obrađuju pojmovi promenljivih i nepromenljivih riječi.

U drugom djelu asa obnavlja se znanje iz prethodnih razreda o imenicama, a zatim u enici samostalno čitaju tekst i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima (15 minuta). Do kraja asa provjerava se tačnost njihovih odgovora i zaključuje se o pojmu imenice i vrstama imenica.

80. Obrada teksta: Opklada šta je najbolje - narodna anegdota (čitanka)

– Šta je najbolje na svijetu? Tražiti odgovor od više učenika. Zašto tako mislite?

Nastavnik čita tekst a zatim objašnjava pojam anegdote. Nakon toga u enici samostalno čitaju tekst i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima (10 minuta). Potom se vodi razgovor.

81. Govorna i pismena vježba: Posmatranje i zapažanje detalja u prirodi

Izvedite učenike u najbližu okolinu. Posmatrati biljke, životinje, ljude, građevine. Podsticati učenike da zapažaju detalje: izgled, boje, pokrete, zvuke, mirise. Dodirivati predmete, oslušivati glasove, mirisati. Birati riječi koje bi najbolje opisale zapažene detalje. Zamišljati šta nagovještavaju svojim pokretima, mirisima, zvucima.

U enici vode bilješke o zapažanjima. Dobro je da se dogovaraju i da postavljaju pitanja nastavniku. Na osnovu svojih zapažanja mogu napisati i sastav.

82. Drugi pismeni zadatak

Nastavnik predlaže tri naslova od kojih u enici mogu da izaberu jedan o kome će pisati. U enici mogu birati izme u opisivanja predjela, pripovjedanja o nekom događaju ili pisanja dramskog teksta prema sadržaju nekog od obrađenih tekstova i sl.

Obezbjediti da u enici rade u miru, bez požurivanja i prekidanja.

83. Obredne lirske narodne pjesme: Vrbice vrbo zeljena (čitanka)

Ovaj čas organizovati tako da nastavnik i u enici zajednički rade na proučavanju teksta i utvrđivanju odgovora na pitanja u vezi s njima. Cilj ovog časa je da se ukaže na ljepotu i vrijednost lirskih narodnih ljubavnih pjesama nacionalnih zajednica Kosova i da se u enici upoznaju sa njihovim lokalnim govorom. I jedan i drugi zadatak realizovati tako što nastavnik podstiče u enike da čitaju s olovkom u ruci, da podvlače nepoznate riječi, da traže činjenice, izvode zaključke i dr.

84. Gramatika: Veliko slovo

U prvom djelu časa obnavljaju se prethodna i utvrđuju nova pravila o pisanju velikog slova, a zatim u enici samostalno traže i upisuju primjere za određena pravopisna. U drugom djelu časa razgovara se o pravilima pisanja razglednice, a zatim u enici samostalno pišu razglednice. Do kraja časa u enici čitaju svoje radove.

85. Obrada teksta: U kraji -B. opisi (čitanka)

– Šta znate o Nasrudinu Hodži?

– Da li se sjećate neke anegdote o njemu? Da li je kraja dozvoljena? Nastavnik čita tekst a nakon kraja e pauze slijede pitanja:

– koji vam se dio u priči najviše svidio? Zašto?

– koje osobine likosti možemo zapaziti u liku Nasrudina Hodže u teksta?

Slijedi samostalno čitanje teksta od strane uenika i priprema za razgovor prema pitanjima iz čitanke (20 minuta). Do kraja časa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima.

86. U kraji – analiza teksta (čitanka)

U prvom djelu časa razgovara se o liku Nasrudin Hodže i o sadržaju pričanog teksta.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na zadatke iz itanke (20 minuta). Do kraja asa u enici itaju svoje radove i o njima se razgovara.

87–88. Analiza i ispravka drugog pismenog zadatka

Na prvom asu nastavnik daje opšti utisak o uspješnosti zadatka, ukazuje na tipične greške i pohvaljuje dobra rješenja. Dobro je da nekoliko u enika pro ita svoje radove. Dobro je da se stvori atmosfera u kojoj će djeca moći i slobodno da traže dodatna objašnjenja. Vrlo je važno da sagledaju nedostatke i dobre strane svog rada i da budu ohrabreni za dalje usavršavanje svog stila pisanja.

Na sljedećem asu u enici rade ispravku pismenog zadatka.

89. Gramatika: Promjena imenica (itanka)

U prvom djelu asa na primjeru iz obrađenog teksta nastavnik ukazuje na pojavu promjenljivih i nepromjenljivih riječi i na promjenu imenica. Zaključuje se o sedam oblika riječi ili sedam padeža u jednini i množini i o njihovim nazivima.

U drugom djelu asa analizira se promjena imenica prema zadatoj tabeli u udžbeniku, a zatim u enici vježbaju promjenu imenica na novim primjerima prema svom izboru ili izboru nastavnika.

90. Obrada pjesme: Subota-F. Softi (itanka)

– Sjetite se neke subote. kakve slike zamišljate?

– Sada ću vam pročitati pesmu. Vama je poznat ovaj pesnik iz prethodnih razreda. Njagove pjesme pune su lepih slika i finih detalja o prirodi i ljudima. U njima su tako iskazana i jaka osjećanja.

Nastavnik čita pjesmu Zimsko jutro i nakon kraće pauze sledi pitanja:

- ako ste zamišljali sliku subote dok ste slušali ovu pjesmu?
- koje detalje iz pjesme ste zapazili?
- koja osjećanja budi u vama ova pjesma?

Na šta vas podsjećaju?

Sljedi samostalno čitanje pjesme od strane u enika i priprema za razgovor o pjesmi u skladu s pitanjima iz itanke (15 minuta). Zatim se o pjesmi razgovara, utvrđuju se književni pojmovi i govori o piscu.

Doma i zadatak: naučiti odlomak (jednu ili dve strofe) napamet. Podsjetiti se pravila za izražajno čitanje i recitovanje.

91. Subota – analiza i vježbe u izražajnom čitanju i recitovanju (itanka)

U prvom djelu asa u enici po strofama vježbaju izražajno itanje pjesme, a zatim se obnavljaju neka pitanja u vezi sa analizom pjesme sa prethodnog asa.

U drugom djelu asa u enici recituju odlomke iz pjesme koje su nau ili napamet, trude i se da to bude osje ajno i izražajno.

92. Gramatika: Osnovne funkcije i zna enja padeža (itanka)

U prvom djelu asa nastavnik zajedno sa u enicima prou ava pregled funkcija i zna enja padeža prema tabeli iz udžbenika. Tom prilikom traže se i drugi primjeri za odre ene funkcije i odre ena zna enja padeža.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na zadatom zadatku(10 minuta). Do kraja asa provjeravaju se njihovi odgovori i obnavljaju funkcije i zna enja padeža prema zadatom pregledu.

93. Gramatika: Osnovna funkcija i zna enja padeža – utvr ivanje (itanka)

U prvom djelu asa obnavljaju se funkcije i zna enja padeža prema pregledu iz itanke.

Zatim nastavnik upoznaje u enike sa zadatkom. U enici u parovima rade na ovom zadatku (20 minuta). Do kraja asa provjerava se ta nost njihovih odgovora i obnavljaju pravila o funkcijama i zna enju padeža.

94. Obrada teksta: Tri jegulje - narodna bajka (itanka)

– Šta su bajke? Šta znaš o ribama po imenu jegulje? Da li ste nekada vidjeli ove ribe?

Nastavnik nakon najave ita pri u a potom sljedi provjera razumjevanja teksta:

– oje osobine zapažete kod glavne li nosti ove bajke?

– Šta vam se kod ovih dje aka dopada? Zašto?

– Šta mislite o liku njihovog oca?

Sledi samostalno itanje teksta od strane u enika i priprema za razgovor prema zadacima iz itanke (25 minuta). Do kraja asa vodi se razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima.

95. Tri jegulje– analiza teksta (itanka)

U uvodnom djelu asa u enici kazuju kratak sadržaj bajke.. Nakon toga sljedi samostalni rad u enika na zadacima iz itanke (25 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi i razgovara se o likovima.

96. Gramatika: Osnovne funkcije i zna enja padeža – obnavljanje i utvr ivanje (Gramatika)

U prvom djelu asa obnavljaju se znanja o funkcijama i zna enju padeža a zatim nastavnik sa u enicima prou ava sli nosti i razlike me u padežima na primjerima. Tom prilikom traži se od u enika da smisle i upišu svoje primjere koji ilustruju ove razlike.

U drugom djelu asa u enici u parovima rješavaju zadatak (10 minuta). Do kraja asa provjeravaju se njihova rješenja i utvr uju pravila o sli nostima i razlikama kod padeža.

97. Obrada teksta: Jare sa velikim ušima -Albanska narodna pri a
(itanka)

– Koje doma e životinje najviše ljudi gaje?Zašto ljudi gaje doma e životinje?Da li ste nekada vidjeli kozu? Kako se zove njeno mladun e?

– Sada u vam pro itati pri u o jednom neobi nom jaretu i o jednom dje aku koji je uvao jari e.

Nastavnik ita pri u a potom se vodi kra i razgovor:

– ako sada zamišljate sliku jareta sa dugim ušima?O kojoj se zapravo životinji radi?

Slijedi samostalno itanje teksta od strane u enika i priprema za razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima (25 minuta). Do kraja asa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima.

98. Jare sa velikim ušima (itanka)

U prvom djelu asa u enici vežbaju izražajno itanje teksta po djelovima. Zatim se obnavljaju neka pitanja iz prethodnog razgovora o tekstu.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pisanju odgovora na pitanja (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi.

99. Gramatika: Imeni ke zamenice (itanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik obnavlja sa u enicima znanja o zamjenicama iz prethodnog razreda. Zatim se utvr uje pojam imeni kih zamenica i njihova podjela. U drugom djelu asa u enici samostalno rade na zadacima (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi.

100. Gramatika: Promjena zamjenica (itanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik obnavlja znanja o imeni kim zamenicama i o padežima. Potom se na primjeru iz obra enog tekstova obra uje promena li nih zamenica.

U drugom djelu asa obra uje se stilska figura pore enje na primjeru koji je zadat i na primjerima kojih se u enici sjete, odnosno koje sami smisle. Potom u enici smišljaju svoje primjere za pore enja (15 minuta). Do kraja asa njihovi radovi se itaju i o njima se diskutuje.

101. Obrada teksta Prometej Gustava Švaba (itanka)

– Sjetite se nekog starogr kog mita. Pripremite se da ga ispri ate.

Potom nastavnik najavljuje obradu mitske pri e o Prometeju i ita navedeni tekst. Nakon itanja provjerava razumevanje pro itanog:

- oje Prometejeve osobine vam se dopadaju? Objasnite zašto.
- oje Prometejeve osobine vam se ne dopadaju? Zašto?

Sljedi samostalni rad u enika na istraživanju teksta i pripremanju za razgovor prema zadatim pitanjima iz itanke (20 minuta). Do kraja asa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima, utvr uju se književni pojmovi i govori se o životu i dijelu Gustava Švaba.

102. Prometej – analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa u enici sažeto prepri avaju mit o Prometeju. Tom prilikom treba ih podsticati da nastoje da tekst prepri aju u desetak re enica, pa onda još sažetije, u samo tri- etiri re enice.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na zadacima iz itanke (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi.

103. Gramatika: Pisanje zamenica. Pravopisni znaci

U prvom delu asa nastavnik obra uje pravila o pisanju zamenica prema pregledu na strani 46 Gramatike. U enici potom samostalno rade na vežbi u vezi s ovom temom (oko 5 minuta). Zatim se itaju njihovi odgovori.

U drugom delu asa sistematizuju se znanja o pisanju ta ke, zapete, tri ta ke i crtice prema pregledu na strani 46 Gramatike. Tom prilikom u enici smišljaju i druge primere upotrebe ovih pravopisnih znakova.

104. Obrada pjesme: Majka -L. Staff (itanka)

– Koga najviše volite u vašoj porodici? Da li se sje ate neke pjesme o majci? Kakve su to pjesme po karakteru?

Nastavnik ita pjesmu. Sljeedi razgovor:

- oja osje anje budi pjesma u vama? Kako se osje ate? Zašto? Sljedi samostalno itanje teksta od strane u enika i priprema za razgovor prema zadatim pitanjima (20

minuta). Do kraja asa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima. U enici se podsti u da postavljaju i druga pitanja i zadatke u vezi s tekstem.

105. Majka– analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa obnavljaju se neka pitanja u vezi sa analizom pjesme a zatim u enici recituju pjesmu. U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pisanju bjašnjenja o tagi nom doga aju koji je majci oduzeo najdraže bi e (20 minuta). Do kraja asa u enici itaju svoje radove i o njima se razgovara.

106. Sistematizacija gradiva. Sjeti se šta smo nau ili (itanka)

U prvom djelu asa obnavlja se i sistematizuje gradivo iz književnosti prema pregledu iz itanke. Tom prilikom analiziraju se i pregledaju dati književni pojmovi. U drugom djelu asa obnavlja se i sistematizuje gradivo iz gramatike.

Prilikom sistematizacije valja podsticati u enike da osim definicija pojmova, koje bi trebalo da budu jednostavne, navode svoje primjere kao ilustraciju za književne i gramati ke pojmove.

107. etvrta kontrolna vježba (Gramatika)

U enici samostalno rade ranije pripremljene zadatke.

Savetovati u enicima da prvo letimi no pogledaju sve zadatke, a da onda prvo rade one za koje misle da su lakši, jednostavniji za rješavanje.

108. Analiza etvrte kontrolne vježbe

Na ovom asu analiziraju se rezultati etvrte kontrolne vježbe. Nastavnik saopštava opštu ocjenu, kao i to koje su naj eš e dobre i slabe strane u rješavanju zadataka. Onda se analizira svaki zadatak posebno i utvr uje na emu u enici treba više da rade. Važno je da u enici mogu sami da procjene: u emu su dobri, šta treba da poprave i sl.

5. PUT U BUDU NOST

Ukupan broj časova: 24

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

109. Uvođenje u temu. Obrada teksta: Buldožer pred jabukom-A. Musić (1 čas) (1 čas)
110. Buldožer pred jabukom – analiza teksta i vježbe u izražajnom izražavanju i (1 čas) (1 čas)
111. Gramatika: Pridjevi. Građenje prideva (1 čas) (1 čas)
112. Obrada pjesme: Ribari –T. Fikret: (1 čas) (1 čas)
113. Gramatika: Slaganje pridjeva sa imenicama. Promjena pridjeva. Poređenje pridjeva (1 čas) (1 čas)
114. Gramatika: Poređenje pridjeva. Služba (funkcija) pridjeva u rečenici
115. Obrada teksta: Osvjek i žena -Bosanska narodna pripovjetka (1 čas) (1 čas)
116. Osvjek i žena– analiza teksta (1 čas) (1 čas)
117. Gramatika: Brojevi (1 čas) (1 čas)
118. Obrada pjesme: Vrbas- N.K. Hadži (1 čas) (1 čas)
119. Vrbas – analiza pjesme (1 čas) (1 čas)
120. Gramatika: Glagoli (1 čas) (1 čas)
121. Govorna i pismena vježba: Pisanje poruka i molbe. Onomatopeja
122. Obrada teksta: Desetica -Ivan Cankar (1 čas) (1 čas)
123. Desetica – analiza teksta (1 čas) (1 čas)
124. Treći i pismeni zadatak
125. Gramatika: Infinitiv (1 čas) (1 čas)
126. Govorna vježba: Moj treći i govor – Preporuči vam da pročitate ...
127. Obrada teksta: Prodavac osmjeha-H. Dervišević (1 čas) (1 čas)
128. Prodavac osmjeha – analiza teksta i izražajno izražavanje (1 čas) (1 čas)
- 129–130. Ispravka trećeg pismenog zadatka
131. Peta kontrolna vježba
132. Analiza pete kontrolne vježbe

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

109. Uvo enje u temu. Obrada teksta: Buldožer pred jabukom- Musi (itanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik upoznaje u enike sa sadržajem pete nastavne teme: Put u budu nost i zadacima u okviru nje. Potom se prelazi na obradu. Priprema za doživljaj pri e može se obaviti kroz sljede a pitanja:

– Zašto su putevi važni za život ljudi? ako se danas grade putevi? Kojim mašinama se probijaju komunikacije.

Nastavnik ita tekst, a nakon kra e pauze sljedi razgovor:

– ako zamišljate izgradnju jedne dionice puta?

Nakon toga u enici samostalno itaju tekst i pripremaju se za razgovor prema zadacima itanke (20 minuta). Do kraja asa razgovara se o tekstu prema utvr enim zadacima.

110. Buldožer pred jabukom – analiza teksta i vježbe u izražajnom itanju (itanka)

U prvom djelu asa u enici po djelovima vježbaju izražajno itanje teksta. Potom se razgovara o nekim pitanjima iz analize sa prethodnog asa, o piscu i književnim pojmovima.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade zadatak (15 minuta), a zatim se itaju njihovi radovi i o njima se vodi razgovor.

111. Gramatika: Pridjevi. Gra enje prideva (itanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik upoznaje u enike sa zadacima u oblasti gramatike za ovu nastavnu temu, a zatim obnavlja gradivo o pridjevima iz prethodnih razreda. Sljedi samostalni rad u enika na smišljanju novih primjera za pridjeve u okviru vježbe (10 minuta). Nakon toga itaju se i komentarišu njihovi odgovori.

U drugom djelu asa obra uje se, u frontalnom radu, gra enje prideva. U enici potom samostalno rade na zadacima iz itanke(15 minuta). Do kraja asa provjerava se ta nost njihovih odgovora.

112. Obrada pjesme: Ribari –T. Fikret (itanka)

– Da li ste nekada bili na pecanje?Opišite svoja ose anja i razmišljanja o trenucima kada ste ulovili ribu. Šta je ribarstvo?

Nastavnik ita pjesmu. Poslije kra e pauze sljedi razgovor:

– Da li je zanimanje ribar teško?Opišite razliku izme u ribrstvo i sportskog ribolova.

Sljedi samostalno čitanje pjesme od strane učenika i priprema za razgovor u skladu sa zadatim pitanjima (15 minuta). Nakon toga razgovara se o pjesmi prema zadatim i drugim pitanjima.

U završnom djelu učaša učenici samostalno rješavaju zadatak (8 minuta), a zatim se njihovi odgovori čitaju i o njima se vodi razgovor.

113. Gramatika: Slaganje pridjeva sa imenicama. Promjena pridjeva. Poređenje pridjeva (Gramatika)

U prvom djelu učaša nastavnik obnavlja gradivo o pridjevima, a zatim u okviru frontalnog rada, obrađuje lekcije o slaganju pridjeva sa imenicama i o promjeni pridjeva. Tom prilikom zajedno sa učenicima mijenja pridjev *dobar* u muškom rodu. Učenici zatim samostalno menjaju ovaj pridjev po padežima u ženskom i srednjem rodu i u množini (15 minuta). Potom se provjerava tačnost njihovih odgovora.

U drugom djelu učaša obrađuje se poređenje pridjeva.

114. Gramatika: Poređenje pridjeva. Služba (funkcija) pridjeva u rečenici (čitanje)

U prvom djelu učaša nastavnik obnavlja gradivo o poređenju pridjeva na primjerima poslovice i zagonetki. Potom učenici 10 minuta smišljaju i pišu svoje primjere za poređenje pridjeva (samostalno ili u parovima). Zatim se čitaju njihovi radovi i obrađuje pojam stilske figure epitet. Učenici smišljaju nove primjere korišćenja pridjeva i epiteta (10 minuta), a zatim čitaju svoje zadatke.

U drugom djelu učaša, u okviru frontalnog rada, ponavljaju se lekcije o službi pridjeva u rečenici, o pridjevskom vidu i pravilnom pisanju pridjeva.

115. Obrada teksta: *Uvijek i žena* -bosanska narodna priča (čitanje)

– Da li postoje ljudi koji su sposobni za obavljanje svih poslova? Koje poslove obavlja uvijek žena? Koje poslove obavlja uvijek muškaraca? Zašto se mnogim ljudima čini da je tu i posao lakši od njihovog?

Nakon najave teksta nastavnik čita, a onda provjerava razumjevanje teksta:

– Zašto se mužu u ovoj priči čini da je posao koji obavlja njegova žena lakši od njegovog.

– Kako se osjećao dok je obavljao posao za koji nije bio sposoban.

Sljedi samostalno čitanje pripovjetke od strane učenika. Do kraja učaša učenici čitaju, istražuju tekst i pripremaju se za razgovor prema (25 minuta).

116. *Uvijek i žena* – analiza teksta (čitanje)

U prvom djelu učaša analizira se tekst prema zadatim pitanjima iz čitanke.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade zadatke iz itanke (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi odgovori, utvr uju književni pojmovi.

117. Gramatika: Brojevi

U prvom djelu asa ponavlja se pojam brojeva i pravilno pisanje brojeva. Zatim se obra uje i promjena brojeva po padežima.

U drugom djelu asa u enici samostalno ili u parovima rade zadatke (15 minuta), a zatim se provjerava ta nost njihovih odgovora.

118. Obrada pjesme: Vrbas –N.K. Hadži (itanka)

– O kojoj smo rijeci iz BiH nedavno u ili pjesmu? Da li ste uli za još neku bosansku rijeku? U kom dijelu BiH se nalazi rijeka Vrbas?

Nastavnik ita tekst. Nakon toga sljede pitanja:

– oja osobina male reke vam se dopada? Zašto?

– Zašto je rijeka dobila takvo ime? Postoji li u našem zavi aju rijeka sli na Vrbasu? Sljedi samostalni rad u enika na istraživanju teksta prema zadacima iz itanke (20 minuta). Do kraja asa razgovara se o nekim zadatim pitanjima.

119. Vrbas – analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa utvr uju se tekst pjesme, analizira se prema zadatim pitanjima i govori o piscu N.K.Hadži .

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pisanju odgovora (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi

120. Gramatika: Glagoli (Gramatika)

U uvodnom delu asa obnavljaju se znanja o glagolima. Sledi frontalna obrada pojma glagoli i podela glagola prema trajanju radnje i prema prelaznosti na osnovu pregleda iz Gramatike na stranama 56–57. U drugom delu asa u enici samostalno rešavaju zadatke na strani 58 Gramatike i zadatak u vezi sa podelom glagola prema trajanju radnje na strani 56 (15 minuta). Do kraja asa proverava se ta nost njihovih odgovora i sistematizuju znanja o glagolima.

121. Govorna i pismena vježba: Pisanje poruka i molbe. Onomatopeja

U prvom djelu asa obnavlja se gradivo o podjeli glagola i frontalno se rade vježbe u vezi sa podjelom glagola.

U drugom djelu asa obra uje se pojam stilske figure onomatopeje, podsje a na pravila pisanja poruk i molbe, a zatim samostalno rade vježbe u vezi s tim (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu radovi u enika.

122. Obrada teksta: Desetica -Ivan Cankar (čitanka)

– Sjetite se nekog trenutka kada vam je bilo teško zato što ste bili daleko od svoje porodice. Ako ste se tada osje ali? O emu ste razmišljali?

Nastavnik ita a potom provjerava razumjevanje teksta:

– oji problem ima junak ove pri e?

– O emu on brine? emu se raduje?

Do kraja asa u enici samostalno itaju i istražuju tekst prema zadatim pitanjima.

123. Desetica – analiza teksta (čitanka)

U prvom djelu asa u enici analiziraju tekst prema zadatim pitanjima iz itanke. Tom prilikom utvr uju se književni pojmovi i razgovara o piscu Ivanu Cankaru.

U drugom djelu asa u enici u parovima rade na upore ivanju pripovjedaka Desetica i pri e Strah(15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi odgovori.

124. Tre i pismeni zadatak

Nastavnik predlaže tri naslova, od kojih u enici mogu da izaberu jedan o kome e pisati. Zadaci mogu da budu posvje eni vježbama u pripovjedanju. Podsticati u enike da neguju svoj stil pisanja, da slobodno smišljaju doga aje i zamišljaju likove. Tom prilikom dobro je da koriste svoja zapažanja iz života, da kazuju svoja osje anja, biraju najbolje rije i, smišljaju duhovite obrte i sl.

Obezbjediti da u enici rade u miru, bez požurivanja i prekidanja.

125. Gramatika: Infinitiv (čitanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik uvodi u enike u pojam infinitiva na primjeru uzetom iz rje nika. Tom prilikom omogu iti u enicima da bliže upoznaju strukturu i na in koriš enja rje nika.

Sljedi frontalni rad na obradi infinitivne osnove i nastavaka. U enici samostalno rješavaju zadatke a zatim se provjerava njihova ta nost.

Za doma i zadatak u enici pripremaju svoj tre i govor prema uputstvu nastavnika.

126. Govorna vježba: Moj tre i govor – Preporu ujem vam da pro itate ...

Ovaj as se može organizovati kao mala priredba na kojoj u enici nastupaju svojim govorima. Tom prilikom neko od njih može da najavljuje nastupe, a neki u enici mogu biti lanovi žirija zajedno s nastavnikom. Dobro je da na kraju u enici sami ocjene svoj nastup pred publikom.

127. Obrada teksta: Prodavnica osmjeha-H. Derviševi (itanika)

– Zašto se često kaže da je smijeh lijek? Zašto je lijepo kada se smijemo? Ko se najviše smije?

Nastavnik ita tekst nakon najave. Posle toga provjerava kako su ga u enici razumjeli:

U drugom djelu asa u enici samostalno itaju tekst i pripremaju se za razgovor prema zadatim pitanjima (20 minuta). Nakon toga razgovara se o nekim pitanjima u vezi sa tekstom i o piscu H. Derviševi u.

128. Prodavnica osmjeha– analiza teksta (itanika)

U prvom djelu asa u enici itaju tekst po didaktičkim cjelinama.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na rješavanju zadataka iz itanke (20 minuta). Potom nastavnik pregleda kako su u enici uradili svoje zadatke.

129–130. Analiza i ispravka trećeg pismenog zadatka

Na prvom asu nastavnik daje opšti utisak o uspješnosti zadatka, ukazuje na tipične greške i pohvaljuje dobra rješenja. Dobro je da nekoliko uenika proita svoje radove. Nastavnik treba da stvori atmosferu u kojoj će uenici moći slobodno da traže dodatna objašnjenja. Vrlo je važno da uenici sagledaju nedostatke i dobre strane svog rada i da budu ohrabreni za dalje usavršavanje svog stila pisanja.

Na sljedećem asu u enici rade ispravku pismenog zadatka.

131. Peta kontrolna vježba

U uvodnom djelu asa nastavnik dijeli kontrolne lističe sa zadacima iz jezika i književnosti.

Zatim u enici samostalno rade zadatke.

Savjetovati uenicima da prvo letimično pogledaju sve zadatke, a da onda prvo rade one koja rješenja znaju i koji im se čine lakšim.

132. Analiza pete kontrolne vježbe

Na ovom asu analiziraju se rezultati Pete kontrolne vježbe. Nastavnik saopštava opštu ocjenu, kao i to koje su najčešće dobre i slabe strane u rješavanju zadataka. Onda se analizira svaki zadatak posebno i utvrđuje na čemu uenici treba više da rade. Važno je da uenici mogu sami da procjene: u čemu su dobri, šta treba da poprave kod sebe i sl.

6. KROZ PROŠLOST

Ukupan broj časova: 22

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

133. Najava teme. Obrada pjesme: Lenka -K. Racin (1 čas) (1 čas)
134. Gramatika: Radni glagolski pridev (1 čas)
135. Obrada teksta: Kamilica –H.K. Andersen (1 čas)
136. Kamilica– analiza teksta (1 čas)
137. Gramatika: Present (1 čas)
138. Obrada pjesme: Šumski cvijet -J.V.Gete (1 čas)
139. Šumski cvijet– vježbe u izražajnom govanju, recitovanju i analiza pjesme (1 čas)
140. Gramatika: Perfekat (Gramatika)
141. Obrada teksta: Patuljkova kuća - bajka Maja i Asteka (1 čas)
142. Patuljkova kuća (1 čas)
143. Obrada pjesme: Bakine narode -N. Šop (1 čas)
144. Gramatika: Futur I (1 čas)
145. Obrada teksta: Pogodba je pogodba -Arapska narodna pripovjetka (1 čas)
146. Pogodba je pogodba– izražajno govanje i analiza teksta (1 čas)
147. Gramatika: Utvrđivanje gradiva o prezentu, perfektu i futuru
148. Obrada pjesme: Prizren -B. Ibrahim (1 čas)
149. Pjesma Prizren- analiza i izražajno recitovanje pjesme
150. Gramatika: Prilozi i prijedlozi (1 čas)
151. Gramatika: Vjeznici (1 čas)
152. Gramatika: Uzvici i riječi (1 čas)
153. Šesta kontrolna vježba
154. Analiza šeste kontrolne vježbe

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

133. Najava teme. Obrada pjesme: Lenka -K.Racin (čitanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik upoznaje uenike sa sadržajima šeste nastavne teme i zadacima u okviru nje.

Sljedi priprema za obradu pjesme: Lenka-K. Racin

– Šta je duvan? Gdje se najviše gaji ova biljka? Da li je korisna ili štetna po zdravlje ljudi?

Nastavnik čita pjesmu, a zatim provjerava razumjevanje teksta:

– oja je glavna ličnost ove pjesme? Šta ona radi? Šta biva na kraju sa njom?

Zatim uenici samostalno čitanje pjesmu i pripremaju se za razgovor u skladu sa zadatim pitanjima (20 minuta).

Do kraja asa razgovara se o pjesmi prema datim pitanjima i zaključuje se o vrsti kojoj pripada pjesma.

134. Gramatika: Radni glagolski pridjev (čitanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik upoznaje uenike sa zadacima u okviru teme.

Sljedi upoznavanje uenika sa radnim glagolskim pridjevom u okviru frontalnog rada prema tekstu iz čitanke. Veoma je važno da se ovakvi asovi upoznavanja novog gradiva prema tekstu iz čitanke organizuju kao asovi zajedničkog učenja iz knjige. Trebalo bi da uenici vide kako se gramatički pojam uoava u tekstu, kako se definiše, kako se navode primjeri i dr. Važno je da uenici nauče da se služe knjigom i saznaju šta je bitno u njoj. Tom prilikom treba da podvlače važne rečenice i da na druge načine označavaju važnost i prirodu teksta.

135. Obrada teksta: Kamilica- H.K.Andersen (čitanka)

– Zašto su ljudi smišljali bajke?

– Zbog čega vam se bajke dopadaju?

– Kako zamišljate cvet kamilice? -Po čemu je ova biljka poznata?

– Sada ću vam pročitati Andersonovu bajku Kamilica.

Nastavnik čita bajku, a zatim provjerava kako su uenici razumjeli:

- Zašto je kamilica u početku bila ljubomorna na cvijeće koje je raslo iza ograde?
- Šta se desilo sa sa cvetovima tulipana i božura. Ko je poljubio kamilicu?
- koji dio bajke je za vas najzujbudljiviji?

Do kraja zasa u enici samostalno itaju tekst bajke i pripremaju se za analizu prema pitanjima iz itanke na strani (25 minuta).

136. Kamilica– analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa analizira se tekst bajke prema zadatim pitanjima iz itanke. Tom prilikom se utvr uje i pojam narodne bajke.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pronalaženju razloga zbog kojih je ovo djelo bajka prema zadatku iz itanke (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi.

137. Gramatika: Present (itanka)

U uvodnom djelu asa obnavljaju se znanja u enika o prezentu iz prethodnih razreda. Potom se u frontalnom radu prou ava tekst o prezentu i prezentu pomo njih glagola. To je istovremeno i vježba u enika u u enju iz knjige.

Do kraja asa u enici mogu da smišljaju i nove primjere koriš enja prezenta.

138. Obrada pjesme: Šumski cvijet -J.V.Gete (itanka)

U uvodnom djelu asa, nastavnik vodi razgovor o cve u koje raste u šumi.

-Koje cve e taste u našim šumama? U enici opisuje njegov izgled i vode razgovor o osobinama tih biljaka. –Da li se menjaju osobine šumskog cvije a ako se ono gaji u ku nim uslovima?

Slijedi nastavnikovo itanje pjesme. Zatim se vodi razgovor o gajenju cve a i o lekovitim svojstvima pojedinih biljaka.U enici samostalno itaju tekst pjesme, odgovaraju na pitanja i onda se vodi razgovor o njihovim odgovorima.

139. Šumski cvijet– vježbe u izražajnom itanju, recitovanju i analiza pjesme (itanka)

U enici recituju pjesmu i pri tome se truda da pravilno izgovaraju rije i, pravilno aksentuju rije i i pr tome paze na dikciju.

Zatim se vodi razgovor i ukazuje se na greške.

140. Gramatika: Perfekat (itanka)

U uvodnom djelu asa obnavljaju se znanja o perfektu iz prethodnih razreda. Potom se u frontalnom radu prou ava perfekat prema tekstu iz itanke. Tom prilikom u enici samostalno mjenjaju glagol itati u perfektu, u jednini i u množini (5 minuta). Nakon

provjere ta nosti njihovih radova zaklju uje se o perfektu (15 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu u eni ki radovi.

141. Obrada teksta: - Patuljkova ku a (itanka)

– Šta znate o patuljcima? Opišite njihove osobine koje ih ine razli itim od obi nih ljudi?

Nastavnik upoznaje u enike s vrednostima narodnih bajki. Potom ita tekst, a onda provjerava kako su u enici razumjeli njegov sadržaj:

-Kako je nastao patuljak iz pri e?

-Šta je od njega tražila starica?

-Koji je dio bajke za vas najuzbudljiviji?

Do kraja asa u enici samostalno itaju bajku i pripremaju se za analizu prema zadatim pitanjima iz itanke.

142. Patuljkova ku a– vježbe u izražajnom itanju i analiza teksta (itanka)

U prvom djelu asa u enici vježbaju izražajno itanje teksta po djelovima.

U drugom djelu asa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima i zadacima iz itanke.

143 Obrada pjesme: Bakine nao are – N. Šop (itanka)

U prvom djelu asa vodi se razgovor o opti kim pomagalama, naro ito kod starijih ljudi.

-Ko prepisuje opti ka pomagala i gde se ona nabavljaju. U drugom djelu asa u enici samostalno rade na pisanju zaklju aka o vrjednosti ove pjesme prema zadatku iz itanke (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi.

144. Gramatika: Futur I (itanka)

U uvodnom djelu asa obnavljaju se znanja o budu em vremenu iz prethodnih razreda. Zatim se u frontalnom radu prou ava tekst o futuru iz itanke, kojom prilikom se u enici vježbaju u tehnikama u enja: analizi primjera, izvla enju zaklju aka, uvježbavanju i dr.

Do kraja asa u enici mogu smišljati i nove primjere gra enja i upotrebe futura, kao i pisanja razli itih oblika futura.

145. Obrada teksta: Pogodba je pogodba (itanka)

– Šta znate o pogodbi? Koliko ljudi u estvuje u pogodbi?

Da li ste nekada bili u prilici da se pogašate s nekim. Da li ste ispunili dogovoreno? Nastavnik upoznaje učenike s pojmom kalifat.

Nastavnik čita tekst.

Sljedi razgovor o tekstu:

- koje ste detalje zapazili u ovom tekstu?
- Gdje se odvija radnja ove priče?
- koje detalje u opisu kalifa ste zapazili?

Do kraja časa učenici samostalno rade na proučavanju teksta i pripremi za razgovor u skladu s pitanjima iz pitanke.

146. Pogodba je pogodba – izražajno čitanje i analiza teksta (pitanka)

U prvom djelu časa učenici vježbaju izražajno čitanje teksta po djelovima.

U drugom djelu časa analizira se tekst prema zadatim pitanjima iz pitanke.

147. Gramatika: Utvrđivanje o prezentu, perfektu i futuru

U uvodnom djelu časa obnavljaju se znanja o značenju i gramatici prezenta, perfekta i futura. Sljedi rad u parovima na zadacima iz pitanke (25 minuta). Do kraja časa provjerava se tačnost odgovora učenika.

148. Obrada pjesme: Prizren- -B. Ibrahim (pitanka)

– Da li znate koji su najveći gradovi na Kosovu? U kom djelu Kosova se nalazi grad Prizren? Koja rijeka protječe kroz Prizren? Nastavnik čita tekst pjesme. Zatim se vodi razgovor o gradu.

Sljedi samostalni rad učenika. Oni odgovaraju na pitanja o ovom gradu a zatim se vodi razgovor i procjenjuje rad

(20 minuta). Do kraja časa razgovara se o tekstu pri čemu učenici iznose nepoznate detalje.

149. Gramatika: Prilozi (pitanka)

U prvom djelu časa nastavnik u frontalnom radu upoznaje učenike sa priložima prema pregledu iz pitanke.

U drugom djelu časa učenici samostalno rade na zadacima na ovoj strani (20 minuta). Do kraja časa čitaju se i komentarišu njihovi radovi.

150. Gramatika: Prijedlozi (pitanka)

U prvom djelu časa nastavnik u frontalnom radu upoznaje učenike sa prijedlozima prema pregledu iz čitanke.

U drugom djelu časa učenici samostalno rade na zadacima (20 minuta). Do kraja časa čitaju se i komentarišu njihovi radovi.

151. Gramatika: Veznici (čitanaka)

U prvom djelu časa nastavnik u frontalnom radu upoznaje učenike sa veznicima prema pregledu iz čitanke.

U drugom djelu časa učenici samostalno rade na zadacima (20 minuta). Do kraja časa čitaju se i provjeravaju njihovi odgovori.

152. Gramatika: Uzvici. Rječice

U prvom djelu časa nastavnik u frontalnom radu upoznaje učenike sa uzvicima i rječicama prema pregledu iz čitanke.

U drugom djelu časa učenici samostalno rade na zadacima (20 minuta). Do kraja časa čitaju se i proveravaju njihovi odgovori.

153. Šesta kontrolna vježba

U uvodnom djelu časa obnavljaju se znanja iz gramatike i književnosti prema pregledima iz čitanke.

Sljedi samostalni rad učenika na izradi kontrolnih zadataka.

Savjetovati učenicima da prvo letimično pogledaju sve zadatke, a da onda prvo rade one kojima rješenja znaju, to jest koji su im najlakši.

154. Analiza šeste kontrolne vježbe

Na ovom času analiziraju se rezultati Šeste kontrolne vježbe. Nastavnik saopštava opštu ocjenu, kao i to koje su najčešće dobre i slabe strane u rješavanju zadataka. Onda se analizira svaki zadatak posebno i utvrđuje na čemu učenici treba više da rade. Važno je da učenici mogu sami da procijene: na čemu su dobri, šta treba da poprave kod sebe i sl.

7. NESTVARAN SVIJET

Ukupan broj časova: 26

PLAN NASTAVNIH JEDINICA

155. Uvod u temu. Obrada pjesme:
156. Pjesma - analiza teksta i vježbe u izražajnom ritiku (ritika)
157. Gramatika: Pismena vježba ()
158. Pismena vježba: Anketa o školskom raspustu
159. Obrada teksta (ritika,)
160. – analiza teksta (ritika)
161. Domaća i lektira (usmeno): Robinson rusko Danijela Defoa
162. Domaća i lektira (pismeno): Robinson rusko Danijela Defoa
163. Obrada pjesme (ritika)
164. četvrti pismeni zadatak
165. Obrada pjesme (ritika)
166. Pokošena livada – vježbe u ritiku i analiza pjesme (ritika)
167. Govorna i pismena vježba: Davanje prijedloga
- 168–169. Ispravka četvrtog pismenog zadatka
170. Obrada pjesme (ritika)
171. Analiza domaćeg zadatka (Gramatika)
172. Obrada teksta (ritika)
173. – analiza teksta (ritika)
174. Analiza domaćeg zadatka
175. Obnavljanje i vježbanje pravopisnih pravila
176. Obnavljanje sadržaja iz gramatike – kratki i pregled
177. Obnavljanje sadržaja iz književnosti – kratki i pregled
178. Sedma kontrolna vježba
179. Analiza sedme kontrolne vježbe
180. Razgovor o nastavi bosanskog jezika i o dnevniku ritika i ocjena

NAPOMENE O ORGANIZACIJI ASOVA

155. Uvod u temu. Obrada: Pjesma o keruši- S. Jesenjin (itanka)

U uvodnom djelu asa nastavnik upoznaje u enike sa nazivom teme: Nestvaran svijet i sa zadacima u okviru nje. Sljedi priprema za obradu pjesme:

– Na šta sve pomislite kada razmišljate o keruši.– Jedan od najve ih ruskiskih pjesnika, S.Jesenjin napisao je izuzetnu pjesmu o keruši u kojoj sa sjetom pjeva o životu ove životinje. Nastavnik ita pjesmu i nakon kra e pauze slijedi razgovor:

– ako zamišljate kerušu iz ove pjesme. Zašto je ovjek pribegao ovakvom surovom na inu smanjeje vrste pasa. U drugom djelu asa u enici samostalno itaju tekst pjesme i pripremaju se za analizu na osnovu pitanja i zadataka iz itanke (20 minuta). Do kraja asa vodi se razgovor o tekstu prema zadatim pitanjima.

156. Analiza teksta i vježbe u izražajnom itanju (itanka)

U prvom djelu asa u enici vježbaju izražajno itanje teksta po djelovima.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade zadatke iz itanke (20 minuta). Do kraja asa itaju se i komentarišu njihovi radovi, razgovara o pjesniku i utvr uju se pojmovi.

157. Gramatika: Pismena vježba

U prvom djelu asa u enici samostalno pišu nastavak bajke koju je zapo eo nastavnik u uvodnom djelu asa. (15 minuta). Zatim se itaju i komentarišu njihovi radovi.

U drugom djelu asa u enici samostalno pišu estitku (10 minuta). Do kraja asa itaju se njihovi radovi i diskutuje o njima.

158. Pismena vježba: Anketa o školskom raspustu

Na ovom asu u enici prema uputstvu nastavnika sprovode istraživanje o tome kako ko provodi vreme na školskom raspustu. Zatim o svom istraživanju pišu zaključke i preporuke (25 minuta). Do kraja asa analiziraju se rezultati istraživanja prema dobijenom histogramu i razgovara se o zaključcima i preporukama u enika.

159. Obrada teksta: Dedal i Ikar –iz gr ke mitologije

(čitanka)

- koje književno djelo nazivamo mitom-legendom?
 - Šta se sve opisuje u mitovima? Koja se bića javljaju u mitovima?
- Nastavnik čita tekst. Nakon kraće pauze sljedi provjera razumjevanja teksta:
- Sa kojim se problemom glavne ličnosti ovog mita susrećete?
 - koji su vam detalje iz ovog teksta posebno zanimljivi?

Sledi samostalno čitanje teksta od strane učenika i priprema za razgovor prema zadacima (10 minuta). Do kraja časa razgovara se o tekstu prema zadatim pitanjima.

160. Ikar i Dedal – analiza teksta (čitanka)

U uvodnom djelu časa obnavlja se znanje o mitovima, legendama i o vrednostima ovog teksta. Potom učenici samostalno rade zadatke iz čitanke (20 minuta). Do kraja časa čitaju se njihovi radovi i o njima se diskutuje.

161. Domaća lektira (usmeno): Robinson rusou - Danijel Defo

U početku časa provjerom spremnosti učenika za rad na lektiri. Provjeravamo da li su svi pročitali knjigu, ko treba da završi čitanje, ko nije mogao da pročita knjigu, pa mu treba pomoć i dr.

Razgovor o djelu mogao bi da se odvija po sledećem planu:

1. kratak sadržaj romana
2. glavni likovi
3. uzbudljiva mjesta
4. lijepi opisi u djelu
5. lijepe misli u djelu
6. zanimljivosti o piscu

U toku časa dobro je podijeliti učenike po grupama. Svaka grupa kod kuće treba da napiše zajednički pisani sastav o svim navedenim pitanjima ili o samo nekima od njih.

Učenici koji imaju smisla za crtanje mogu napraviti i stripove ili crteže o Robinsonu rusou.

162. Domaća lektira (pismeno): Robinson rusou

U uvodnom djelu časa nastavnik provjerava da li su grupe uradile pisane sastave. Potom učenici čitaju po grupama svoje radove i o njima se vodi diskusija.

Organizovati izložbu učenikovih radova (stripova ili crteža o Robinsonu rusou).

163. Obrada pjesme: Ptice-Tagora

(čitanka)

– esto se kaže da se lepota krije u detaljima i nijansama, u malim pokretima biljaka, životinja i sl. Da li vam je poznata riječ Gradinar? Da li vam se dešava da prođete kroz neki predeo u prirodi, a da ne zapazite lijepe detalje? koji su vam mali, lijepi detalji u sećanju kada razmišljate o predjelu koji volite?

Nastavnik čita pjesmu. Nakon čitanja daje kratko objašnjenje o piscu a onda slijedi pitanje:

– koje detalje iz ove pesme ste zapazili?

Posle toga u enici samostalno istražuju pjesmu prema zadacima (10 minuta). Zatim se razgovara o pjesmi prema zadatim pitanjima.

U drugom djelu časa u enici samostalno rade na zadacima (15 minuta). Do kraja časa čitaju se njihovi radovi i o njima se razgovara.

164. četvrti pismeni zadatak

Nastavnik predlaže tri naslova, od kojih u enici mogu da izaberu jedan o kom će pisati. Zadaci mogu da budu posvjeeni vježbama u raspravljanju o nekom problemu, davanju prijedloga ili u prikazivanju omiljene knjige, odnosno u nastavljanju započete priče. Podsticati uenike da neguju svoj stil pisanja, da slobodno iznose svoje stavove, odnosno da smišljaju događaje i zamišljaju likove. Tom prilikom dobro je da koriste svoja zapažanja iz života, da kazuju svoja osećanja, biraju najbolje riječi, smišljaju duhovite obrte i sl.

Obezbediti da uenici rade u miru, bez požurivanja i prekidanja.

165. Obrada teksta: Sportski duh-Hans Brovn

(čitanka)

– Šta su Olimpijske igre? Kada se održavaju i kako se dele? Gdje su se održavale prve olimpijske igre?

Nastavnik čita tekst, a zatim vodi kraći razgovor:

–Šta je to sportski duh?

–Kako se on manifestuje? -Kak bi ti postupio?

Slijedi samostalno istraživanje teksta od strane uenika prema zadacima iz čitanke (20 minuta). Do kraja časa razgovara se o tekstu i sličnim situacijama.

166. Sportski duh -vježbe u čitanju i analiza teksta

(čitanka)

U prvom djelu asa u enici vježbaju izražajno čitanje teksta po djelovima. Potom se razgovara o književnim pojmovima –kao i o vrijednostima ove priče.

U drugom djelu asa u enici samostalno rade na zadacima (15 minuta). Do kraja asa čitaju se njihovi radovi i o njima se diskutuje.

167. Govorna i pismena vježba: Davanje prijedloga

U uvodnom djelu asa razgovara se o prijedlogu kao govornoj i pismenoj formi. Zatim se vodi razgovor o drugarstvu i prijateljstvu u školi i među ljudima uopšte.

Sljedi samostalni rad u enika na zadacima (20 minuta). Do kraja asa u enici pred odjeljenjem usmeno predstavljaju svoje prijedloge, vježbaju i na taj način vještinu govora.

168–169. Ispravka četvrtog pismenog zadatka

Na prvom asu nastavnik daje opšti utisak o uspješnosti zadatka, ukazuje na tipične greške i pohvaljuje dobra rješenja. Dobro je da nekoliko u enika pročitaju svoje radove. Potrebno je stvoriti atmosferu u kojoj će u enici moći i slobodno tražiti dodatna objašnjenja. Vrlo je važno da u enici sagledaju nedostatke i dobre strane svoga rada i da budu ohrabreni za dalje usavršavanje svog stila pisanja.

Na sljedećem asu u enici rade ispravku pismenog zadatka.

170. Obrada pjesme: Digni me nane narodna pjesma iz kraja (čitanka)

– Šta je opisna lirski pjesma?

– Navedite nazive opisnih lirskih pjesama koje smo u školi čitali.

Nastavnik čita pjesmu. Nakon toga slijedi kratki razgovor:

– Ako zamišljate polje iz ove pjesme?

– Koje detalje u pesmi ste zapazili?

Sljedi samostalni rad u enika na istraživanju pjesme i pisanju odgovora na pitanja i zadatke iz čitanke (25 minuta). Do kraja asa čitaju se radovi u enika i o njima se diskutuje.

Domaći zadatak: U enici pišu tekstove za zidne novine prema ranije urađenom planu. Dobro je da ovo rade po grupama od 3 do 5 u enika.

171. Analiza domaćeg zadatka (Gramatika)

As počinjemo ljetimičnim pregledom radova u enika i kratkim komentarom o svakom zadatku. Do kraja asa svaka grupa čita svoju verziju teksta za zadatak rubriku i o tome se razgovara. Na kraju asa može se izvesti zaključak o tome šta sve čini novine zanimljivim.

172. Obrada teksta: U školu za arobnjake J. K. Rowling (itanka)

- Šta zna i rije arobnjak?
- Da li postoji škola za arobnjake'?
- Da li bi ti hteo da poha aš takvu školu?
-

Nastavnik ita odlomak iz nau no fantasti nog romana engleske spisateljice J K. Rowling. Slijedi razgovor:

- oji problem ima dje ak iz ovog romana?
- Na koji na in pokušava da reši svoj problem?
- ako se ponašaju deca u ovom delu?

Sledi samostalno istraživanje teksta od strane u enika na osnovu zadatka na strani 180 itanke (25 minuta).

173.– analiza teksta (itanka

U prvom djelu asa analizira se tekst prema zadacima iz itanke. Tom prilikom razgovara se i o zanimljivostima iz života pisca.

U drugom djelu asa u enici vježbaju izražajno itanje teksta.

Za doma i zadatak u enici pišu nastavak ovog teksta prema zadatku iz itanke.

174. Analiza doma eg zadatka

as po injemo letimi nim pregledom svih zadataka i kratkim komentarima o njihovoj uspješnosti. Nakon toga do kraja asa jedan broj u enika ita svoje zadatke i o njima se razgovara.

175. Obnavljanje i vježbanje pravopisnih pravila

U prvom djelu asa obnavljaju se sa u enicima pravopisna pravila.

U drugom djelu asa u enici pišu svoje primjere upotrebe pravopisnih pravila (20 minuta). Do kraja asa provjerava se ta nost njihovih odgovora.

176. Obnavljanje sadržaja iz gramatike – kra i pregled

Na ovom asu na osnovu ranije obra enog teksta u okviru frontalnog rada izra uje se pregled obra enog gradiva iz gramatike u toku školske godine. Tom prilikom provjeravaju se postoje a znanja u enika. Dobro je da svaki u enik utvrdi koje je pojmove savladao, a na kojima još treba da radi.

177. Obnavljanje sadržaja iz književnosti – kra i pregled
(čitanka)

Na ovom času obnavljaju se i sistematizuju znanja o književnosti i književnim pojmovima prema Leksikonu književnih pojmova iz čitanke. I na ovom času je važno da svaki učenik putem samoocjenjivanja zaključi šta je dobro savladao i na čemu treba više da radi.

178. Sedma kontrolna vježba (Gramatika)

Na ovom času učenici samostalno rade ranije pripremljene kontrolne zadatke.

179. Analiza sedme kontrolne vježbe

Na ovom času analiziraju se rezultati Sedme kontrolne vježbe. Nastavnik saopštava opštu ocjenu, kao i to koje su najčešće dobre i slabe strane u rješavanju zadataka. Onda se analizira svaki zadatak posebno i utvrđuje na čemu učenici treba više da rade. Važno je da učenici mogu sami da procjene: u čemu su dobri, šta treba da poprave kod sebe i sl.

180. Razgovor o nastavi bosanskog jezika i dnevniku čitanja

Učenici kazuju svoje utiske, ocjene i stavove o nastavi bosanskog jezika u ovoj školskoj godini, zatim o udžbenicima koje su koristili i knjigama koje su pročitali. Tom prilikom koriste se svojim dnevnicima čitanja.

Učenici preporučuju jedni drugima izabrane knjige za čitanje, a nastavnik ih upoznaje sa programom školske lektire za narednu školsku godinu.

Bosanski jezik, 5. razred

(5 časova nedjeljno, 185 časova godišnje)

Uvod

Jezik je važan inilac u razvoju svakog ljudskog bi a. Ima posebno naglašenu informativnu i komunikativnu vrijednost jer je zajedni ki za ljude koji žive u odre enoj zajednici. Govor je aktivnost komunikacije pomo u jezika.

Razvoj dje ijih govornih sposobnosti mogu e je posmatrati u kontekstu usvajanja jezika. Posredstvom programskih sadržaja ovog nastavnog predmeta razvijamo jezi ko osje anje u enika, korektno vladanje re enicom, razvijamo gramati ko-pravopisne aspekte i uvodimo ih u razli ite oblike usmenog i pismenog izražavanja.

Bosanski jezik i književnost kao nastavni predmet je sistem jezi kog i književnog znanja. Program nastave jezika uklju uje sadržaje nastave gramatike, pravogovora i pravopisa, sadržaje usmenog i pismenog izražavanja. A program nastave književnosti sadrži književnadjela, osnove teorije književnosti i samostalno, izvanškolsko itanje.

Jezik ima obrazovnu, odgojnu, funkcionalnu, komunikacijsku funkciju, ali je i mo no sredstvo

djelovanja na pojedinca, grupe i zajednicu u cjelini. Putem maternjeg jezika u enici upoznaju obilježja svog nacionalnog identiteta.

Na funkcionalnom nivou jezik i govor uti u na psihološke i lingvisti ke sposobnosti: zapažanje i imenovanje bitnih elemenata, mogu nost pore enja, diferencijacije, pojmovnu distinkciju, uopštavanje, zaklju ivanje.

Važno je znati da nastava maternjeg jezika daje osnovna znanja iz jezika i književnosti, osnovnu pismenost u gramati ko-pravopisnom, stilskom, sadržajnom i kompozicijskom smislu. Ta znanja uti u na uspjeh u u enju i drugih nastavnih predmeta. Primjenom integralno povezanih procesa nastave bosanskog jezika u enici sti u sposobnosti (kompetencije) da koriste sadržaje za ostale predmete koje izu avaju.

itanje je sredstvo i metoda u enja. Ako dijete ima problema sa itanjem – sigurno e se to odraziti na njegova postignu a u svim nastavnim predmetima. Nastavu itanja i pisanjanužno je posmatrati u kontekstu ukupnog napredovanja u enika i posve ivati joj onoliko pažnje kolikostvarno uti e na osvješ ivanje smisla stalnog u enja. itanje i

u enje su u osnovi komunikacije i samisu komunikacija. Samo pismen ovjek može djelovati efikasno, živjeti sa svrhom, radoš u, puno om i mudroš u.

Ciljevi/rezultati predmeta

- Ovladavanje osnovnim pravilima bosanskog književnog jezika, upoznavanje i tuma enje književnih djela, filmske, pozorišne i drugih umjetni kih ostvarenja iz bošnja kog i svjetskog stvaralaštva;
- Podsticanje pozitivnog mišljenja o ulozi i zna aju bosanskog jezika, kao maternjeg, u sredini u kojoj žive, ali i svijesti da se na Kosovu govore i drugi jezici;
- Razvijanje smisla i sposobnosti za pravilno, te no, ekonomi no i uvjerljivo usmeno i pismeno izražavanje, boga enje rje nika, jezi kog i stilskog izraza;
- Postupno ovladavanje normativnom gramatikom, pravopisom i stilskim izražajnim bogastvom bosanskog jezika, upoznavanje jezi kih pojava i pojmova;
- Usavršavanje itanja u sebi (doživljajno, istraživa ki i usmjereno) i glasnog itanja (pravilno, logi ki i izražajno);
- Razvijanje želje za itanjem popularnih i informativnih tekstova iz enciklopedija, asopisa za djecu i drugih lanaka koji promovišu zna aj jezika;
- Osposobljavanje za uspješno služenje književnim jezikom u razli itim vidovima njegove usmene i pismene upotrebe i u razli itim komunikacijskim situacijama;
- Usa ivanje navika da samostalno posje uju biblioteke i pozajmljuju knjige;
- Osposobljavanje u enika za doživljavanje i vrednovanje pozorišnih, scenskih djela;
- Upoznavanje, razvijanje, uvanje i poštivanje vlastitog nacionalnog i kulturnog identiteta na djelima bošnja ke književnosti, pozorišne i filmske umjetnosti, kao i drugih umjetni kih ostvarenja;
- Postupno upoznavanje gramatike i pravopisa bosanskog jezika;
- Odgoj u enika za život i rad u duhu humanizma, istinoljubivosti, solidarnosti, mira, kulturnih odnosa i saradnje me u ljudima.

Tematske jedinice

Predmet: **Bosanski jezik i književnost** Razred: **V**

Koncepti	Teme	Ishodi u enja predmetnih tema (IUP)
<p>Književni i neknjiževni</p>	<p>itanje</p> <p>itanje tekstova štampanih latini nim i irili nim pismom</p> <p>Razvijanje tehnike itanja, razumijevanje i reprodukcija pro itanog sa, ili bez elemenata stvaralaštva</p> <p>itanje kao inilac razvoja dje ijeg govornog izraza</p> <p>itanje u funkciji estetskog i eti kog odgoja</p> <p>itanje i interpretacija proznih tekstova</p> <p>Uvježbavanje samostalnog itanja pomo u uputstava tipa: prethodno pro itati tekst, potcrtati manje poznate i rije i koje su teške za izgovor, uvježbati izgovor tih rije i</p> <p>Usavršavanje itanja u sebi radi bržeg razumijevanja</p> <p>Razvijanje sposobnosti samostalne interpretacije pro itanog i sposobnosti izdvajanja bitnih elemenata</p> <p>Razvijanje sposobnosti oblikovanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pravilno itaju i razumijevaju pro itano; - mogu reprodukovati pro itano (samostalno ili na osnovu pitanja); - mogu prepoznavati važne pojedinosti u tekstu; - mogu samostalno da se služe tekstem radi usvajanja novih znanja - mogu identifikovati rije i, re enice, dijelove teksta koji predstavljaju prepreku u uspješnom druženju s tekstem; - ta no odgovaraju na postavljena pitanja - samostalno itaju, razumijevaju pro itano i mogu reprodukovati; - uo avaju likove u književnom tekstu i mogu uo iti njihove glavne osobine; - uo avaju logi ke cjeline u književnom djelu; - mogu prepoznavati karakteristi na mjesta u tekstu; - mogu uo iti uzroke i posljedice u ponašanju likova u književnom djelu; - mogu adekvatno odgovorati na doživljaj pjesme rije ima, likovnim izrazom;

<p>jezik</p>	<p>smislenog sadržaja. Prepoznavanje kompozicionih cjelina</p> <p>Pisanje</p> <p>Prepisivanje</p> <p>Pisanje po diktatu</p> <p>Kreativno pisanje</p> <p>Pisanje uz uvažavanje zakonitosti, pravila i normi gramatike, ortoepije i ortografije Izražavanje ličnih osjećanja, stavova i mišljenja</p> <p>Obilježja pripovjednoga teksta: pripovijedanje, događaj ili radnja, osnovna misao, proza</p> <p>Fabula, dijelovi fabule, poglavlje</p> <p>Načini pripovijedanja: pripovijeda u 1. i 3. licu, pripovijedanje, opisivanje, dijalog</p> <p>Lik u književnome djelu: karakterizacija lika govorom i postupcima</p> <p>Pustolovni roman</p> <p>Preneseno značenje u književnom djelu: pjesnička slika, poslovice, zagonetka</p> <p>Lirsko pjesništvo: lirski pjesma, motiv, vezani islobozni stih, naziv stiha prema broju slogova</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pišu po diktatu kratke rečenice; - razvijaju samostalnost u pisanju po diktatu, prepisuju, i pišu slobodne sastave; - snalaze se u svim oblicima izražavanja, poznavanje pravila pisanja i gramatike u obimu koji je utvrđen programom; - uočavaju da pripovjedni tekst pripovijeda o radnji; - uočavaju osnovnu misao pripovjednoga teksta; - prepoznaju i imenjuju dijelove fabule (uvod, zaplet, vrhunac, rasplet radnje); - razlikuju pripovijedanje u 1. i 3. licu; - uočavaju odnos pripovjedača u 1. i 3. licu; - prepoznaju i imenjuju osobine lika u proznom i dramskom djelu; - uočavaju obilježja pustolovnog romana; - opisuju lik (etički, govorno) i odnose među likovima - uočavaju značenje iskazano personifikacijom i pjesničkom slikom u književnim djelima - uočavaju obilježja lirske pjesme; - prepoznaju i imenjuju motive i temu; - prepoznaju i razlikuju vezani od slobodnoga stiha; - razlikuju rodoljubivu, opisnu i ljubavnu pjesmu s obzirom na temu i glavnu misao pjesme;
---------------------	--	--

	<p>Podjela lirskih pjesama: rodoljubiva, opisna i ljubavna pjesma, himna</p> <p>Dramski tekstovi: tekst za izvođenje na pozornici, dijalog, monolog, didaskalije</p> <p>Razvijanje sposobnosti učenika napamet i mogući nasti izražajnog recitovanja</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bisera Alikadi : <i>Pjesme</i> 2. Narodne pjesme iz Gore i Župe 3. Rizo Džafi : <i>Tajne beskrajne</i> 4. Rifat Kukaj: <i>Pripovijetke</i> 5. Vidoe Podgorec: <i>Bijelo ciganke</i> 6. Džonatan Svift: <i>Guliverova putovanja</i> 7. Mirsad Bećirbašić : <i>Kako ja želim, kako ja hoću</i> 8. Mehmed Salković : <i>Neću više s tobom da se družim</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - u ovom slučaju obilježja teksta namijenjena izvođenju na pozornici; - razlikuju dijalog od monologa; - znaju da čitaju radi uživanja; - znaju da čitaju radi sticanja i proširivanja znanja; - čitaju radi upoznavanja s knjigom (naslovna strana, autor, izdavač, broj stranica, o čemu se govori u knjizi), vježbaju u predstavljanju teksta, knjige.
<p>Figurativni i nefigurativni jezik</p>	<p>Doživljaj ljepote vlastitog, utemeljenog govora ali i razumijevanje značenja uopće normativno i stilski uređenog jezika</p> <p>Usvajanje znanja o pravilima, jedinicama jezika i njegovog sistema principima i zakonitostima njihovog ustrojstva</p> <p>Stilska izražajna sredstva: onomatopoeja, kontrast, epitet.</p> <p>Sinonimi: osnovno i preneseno</p>	<ul style="list-style-type: none"> - u ovom slučaju stilska sredstva; - u ovom slučaju ritam i rimu; - razlikuju pojmove iz teorije književnosti koji su programski obavezni; - prepoznaju stilska sredstva u poetskom i proznom tekstu; - razlikuju epitet od pridjeva.

	<p>zna enje rije i (po jedna vježba u svakom polugodištu sa po 3 asa – priprema, izrada i ispravak)</p>	
<p>Kritika, teorija, historija</p>	<p>Mediji: medij - prijenosnik poruke, vrste medija</p> <p>Filmski rodovi: dokumentarni film, animirani film, igrani film</p> <p>Animirani film</p> <p>Novine, vrste novina</p> <p>Pozorište Pozorišna izražajna sredstva: govor, gluma, scenografija, kostimografija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - znaju za postojanje različitih vrsta medija; - prepoznaju i razlikuju filmske rodove; - prepoznaju osnovna obilježja animiranoga filma; razlikuju crtani film od lutkarskoga filma; - prepoznaju i razlikuju vrste novina; - uo avaju suprotstavljene likove, prepoznaju pozorišna izražajna sredstva u predstavi: scenografiju, kostimografiju, rasvjetu.
	<p>Jednozna nost i višezna nost rije i: osnovno zna enje rije i, preneseno zna enje rije i</p> <p>Promjenjive i nepromjenjive vrste rije i: osnova rije i, nastavak.</p> <p>Re enica: subjekat i predikat, subjekatski i predikatski skup</p> <p>Imeni ki dodatak – Atribut</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuju osnovno zna enje rije i i preneseno zna enje poznatih rije i; - razumiju osnovnu ulogu promjenjivih i nepromjenjivih rije i u bosanskom jeziku; - prepoznaju proste neproširene i proširene re enice; - prepoznaju redoslijed re eni njih lanova u re enici i ispravno ih upotrebljavaju - uo avaju subjekat i predikat u re enicama,

<p>Jezi ki sistem (gramatika, leksika, fonetika, sintaksa, pravopis)</p>	<p>Pravi objekat.</p> <p>Priloške odredbe za vrijeme, mjesto i na in.</p> <p>Zajedni ke i vlastite imenice, uo avanje roda i broja</p> <p>Zbirne i gradivne imenice</p> <p>Promjena imenica: promjena (deklinacija), nazivi padeža, padežna pitanja</p> <p>Li ne zamjenice (rod i broj u nominativu).</p> <p>Pridjevi: rije i koje oznaavaju osobine bi a, predmeta i pojava.</p> <p>Rod i broj pridjeva.</p> <p>Pridjevi: opisni, gradivni i prisvojni, pisanje prisvojnih pridjeva na <i>-ski, -ki, -ov, -ev</i>.</p> <p>Atribut i objekat u re enici</p> <p>Brojevi: osnovni/glavni, redni i zbirni.</p> <p>Pisanje brojeva slovima (glavni i redni)</p> <p>Glagoli: sadašnje, prošlo i budu e vrijeme (prezent, perfekt i futur).</p> <p>Glagolsko lice i broj; glagolikretanja, govorenja.</p> <p>Nepromjenjive vrste rije i: prilozi, prijedlozi, veznici, estice, usklici</p>	<p>atribut, apoziciju i objekat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - izdvajaju priloške odredbe za vrijeme, mjesto i na in; - izdvajaju imenski ipredikatski skup; - razumiju osnovnu ulogu padeža u bosanskom jeziku; znaju padežne nazive: nominativ, akuzativ, genitiv, dativ, vokativ, instrumental, lokativ; - razumiju pojam zamjenice kao rije i za zamjenjivanje govornika, sugovornika i negovornika; - prepoznaju zna enje roda i broja pridjeva; - prepoznaju padeže pridjevskih oblika i imenice s kojom se pridjev slaže; - odre uju pravi objekat (u akuzativu); - prepoznaju osnovne, redne i zbirne brojeve; - uo avaju razli ite oblike rednih brojeva u re enici; - izdvajaju i upotrebljavaju glagole u ozna avanju sadašnjeg, prošlog i budu eg vremena; - prepoznaju priloge, prijedloge, veznike, estice <i>da, ne, lii</i> usklike u re enici; pravilno koriste prijedloge <i>s(a), k(a)</i>, pravilno koriste priloge <i>gdje, kuda</i>; pravilno koriste veznike, estice, usklike u govorenju i pisanju; - primijenjuju pravila o pisanju velikog po etnog slova u nazivima kontinenata, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta na prikladnim primjerima u skladu s
---	---	--

	<p>Veliko po etno slovo u nazivima kontinenata, država, zemalja, naroda inaseljenih mjesta</p> <p>Bosanski jezik - prošlost i sadašnjost</p> <p>Uloga književnoga jezika u nacionalnoj kulturi i javnoj djelatnosti</p>	<p>pravopisom;</p> <ul style="list-style-type: none"> - znaju za postojanje različitih narodnih govora i potrebu njihova negovanja; - razvijaju svijest o važnosti pravilnoga pisanja i govorenja bosanskim književnim jezikom
--	---	--

Metodi ka/metodološka uputstva

Sadržaj nastavnog programa za predmet bosanski jezik omogućava integrirano planiranje sa ostalim predmetima: Matematika, Likovno obrazovanje, Muzička kultura, Engleski jezik, prirodne i društvene nauke. U integriranom planiranju iz oblasti jezika mogu se podudarati i sadržaji iz : Društvo i sredina (kada se učenici upoznaju sa vrstama rije i u usmenom i pismenom izražavanju kada se uvođe novi pojmovi); matematikom (pri imenovanju pojmova iz ove oblasti ili brojeva kao vrstu rije i); sa Likovnom kulturom (kada ilustruju likove iz sadržaja nekog teksta); sa Muzičkom kulturom (preko sadržaja koji obrađuju samoglasnike i suglasnike, na primjer na koji se uvode u ritam); Engleski jezik (preko sadržaja za funkciju rije i i rečenica u oba jezika).

U okvirnom planiranju nastave bosanskog jezika treba obuhvatiti i planiranje koja su vezana za vrednovanje postignutih rezultata učenika za vrijeme realizacije nastavnog programa i na kraju sva tri školska perioda. To podrazumijeva da je vrednovanje dio i dnevnog, tematskog i globalnog planiranja u nastavnom procesu.

Nastava bosanskog jezika treba da bude u koordinaciji s Nastavnim planom i programom za ovaj predmet i da obuhvata programske sadržaje svih obrazovno-vaspitanjskih oblasti (*književni i neknjiževni jezik, figurativni i nefigurativni jezik, kritika, teorija, historija i jezički sistem*). Kod određivanja broja časova za predmetna područja treba da se ima u vidu i specifični uslovi za izvođenje ove nastave u školi gdje nastavnik radi. U planiranju nastavnog programa treba da se sagleda različiti nivo težine (opterećenja) programskog sadržaja. Na sve sadržaje ne može i ne treba se posvetiti jednaka pažnja u nastavi. Pri

planiranju ciljeva i razrade nastavnih sadržaja potreban je, kako vremenski rok za realizaciju istih, tako i nivo dostignu a postavljenih ciljeva. Me utim, preporu uje se da nema zna ajnih vremenskih odstupanja za realizaciju sadržaja.

Uputstva za ocjenjivanje

Dijagnosti ka provjera u enika

Po etkom godine nastavnik vrši dijagnosti ku provjeru prethodnog znanja u enika, kako bi utvrdio kakvo je stanje u funkciji planiranja kvaliteta i realizacije budu ih aktivnosti.

Dijagnosti ko provjeravanje nastavnik može izvršiti pomo u više razli itih instrumenata kao što su: dijagnosti ki testovi, usmena pitanja koje nastavnik pripremi , usmena pitanja koje pripreme u enici, iz pisanja kratki eseji.

Dobiveni odgovori slika su predhodnog znanja u enika u najširem smislu rije i i ine osnovu za dalje planiranje realizacije plana i programa i proces ocjenjivanja u toku školske godine.

Formativno ocjenjivanje

Tokom nastave Bosanskog jezika u petom razredu preporu uje se formativno pra enje koje e omogu iti formiranje objektivne slike kao povratnu informaciju o dostignu ima u enika u odre enom vremenskom periodu. Formativno pra enje dostignu a u enika, nastavnik može da realizuje koriš enjem odgovaraju ih metoda i postupaka:

-) Razgovor nastavnik - u enik;
-) Usmena izlaganja;
-) Pismene vježbe;
-) Testovi;
-) Doma i zadaci;
-) Portfolio – sabiranje pokazatelja (dje iji radovi, kreativnost, izražavanje itd.) za svakog u enika posebno;
-) Portfolio treba, u toku cijele godine, da je dostupan njihovim roditeljima kako bi doprinijeli kvalitetu nastave bosanskog jezika;
-) Portfolio u enika sa pro iš enim i selektiranim podacima produžava se i naredne godine u višem razredu.

Dobijeni rezultati pra enja dostignu a u enika omogu avaju planiranje usmenih i pismenih povratnih informacija, koje su u formi kreiranih opisa namijenjeni roditeljima i samim u enicima.

Na kraju svakog školskog perioda, na osnovu analiza formalne procjene, realizuje se mikrosumativno ocjenjivanje od ijih se rezultata formira tromjese no opisno vrednovanje dostignu e u enika.

Sumativno ocjenivanje

Na temelju ukupnih podataka dobivenih pra enjem i provjerom dostignu a u enika tokom realizacija nastavnog plana i programa, nastavnik utvr uje (opisuje) razvojnu situaciju za svakog u enika posebno, u okviru svakog programskog podru ja.

Od formiranih opisnih ocjena formuliranih za svakog u enika ponaosob, rukovode i se prema svim nivoima dostignu a u toku vremenski perioda, nastavnik na kraju školske godine unosi odgovaraju e broj ane ocjene.

Nastavni materijali i izvori

Radi lakše realizacije ciljeva i nastave i u enja nastavnici treba da koriste razli ite izvore.

Za realizaciju nastavnih jedinica, pored školskih udžbenika, nastavnici treba da koriste:

- *Pravopis bosanskog jezika* Senahida Halilovi a
- *Antologija Bijel behar* Alije Džogovi a
- *Antologija pjesnika Župe* Uzeira Ajradinija
- *Antologija poezije Gore* Sadika Idrizi Aljabaka i Mustafe Balje
- *Goranski narodni pesni i Iz narodne proze* Nazifa Doklea
- šeme, postere, karte, tabele, fotografije
- CD-ove, filmove, slajdove, ra unarske programe, internet...

Sloboda u izboru nastavnih sredstava i pomagala je u procjeni predava a i u enika.

LITERATURA:

U plavo jutro, itanka za V razred osnovne škole, Arif Haliti/Uzerir Ajradini, Libri shkollor, Priština 2010.

Bosanski jezik, jezi ko-pravopisni priručnik za učenike osnovnih i srednjih škola, Refik Bulić, Bosanska riječ, Tuzla, 2001.

Sadržaj:

PRIRUK ZA NASTAVU BOSANSKOG JEZIKA	4
U PETOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE	4
PRIPREMANJE ZA NASTAVU	4
PITANJA I ZADACI ZA UČENIKE	4
2. REPRODUKTIVNA PITANJA I ZADACI	5
3. ISTRAŽIVAČKI ZADACI I PITANJA	5
PREMA SADRŽAJU	5
PREMA METODIČNIM POSTUPCIMA I SADRŽAJU	5
PREMA PRAKTIČNOSTI ISTRAŽIVAČKIH RADNJI I POSTUPAKA	6
4. STVARALAČKI ZADACI	7
STVARALAČKO POSMATRANJE	7
UOČAVANJE PROBLEMA I ODNOSA	8
UNOŠENJE RAZNOVRSNIH PROMJENA	9
STVARALAČKA UOPŠTAVANJA	9
STVARALAČKA MAŠTA I INVENCIJA	10
5. PROBLEMSKA PITANJA I ZADACI	10
NEKAKVA PRAVILA POSTAVLJANJA PITANJA	11
UČENICI OVO PITANJE	12
1. PRIJATELJSTVO	14
PLAN NASTAVNIH JEDINICA	14
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	15
2. ZAJEDNIČKI ŽIVOT	22
PLAN NASTAVNIH JEDINICA	22
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	23
3. UM CARUJE	29
PLAN NASTAVNIH JEDINICA	29
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	30
4. ZAVIŠTAJNE SLIKE	36
PLAN NASTAVNIH JEDINICA	36
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	37
5. PUT U BUDUĆNOST	44
PLAN NASTAVNIH JEDINICA	44
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	45
6. KROZ PROŠLOST	50
PLAN NASTAVNIH JEDINICA	50
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	51
7. NESTVARAN SVIJET	56

PLAN NASTAVNIH JEDINICA.....	56
NAPOMENE O ORGANIZACIJI ČASOVA	57
Bosanski jezik, 5. razred.....	63
(5 asova nedjeljno, 185 asova godišnje).....	63
Uvod.....	63
Ciljevi/rezultati predmeta.....	64
Tematske jedinice	65
Metodička/metodološka uputstva	70
Uputstva za ocjenjivanje.....	71
Dijagnostička provjera učenika	71
Formativno ocjenjivanje	71
Sumativno ocjenjivanje.....	72
Nastavni materijali i izvori	72

PRIRUČNI ZA UČITELJE
uz čitanku za peti razred osnovne škole

Pripremio